Psychozjum

Księga abstraktów 2021

III Ogólnopolska Konferencja Kół Nauk Psychologicznych

PSYCHOZJUM

5-6 Marca 2021

Partnerzy merytoryczni

Patronat medialny i sponsorzy

Patronat honorowy

Prorektor kierujący Szkołą Nauk Społecznych Prof. dr hab. Zbyszko Melosik

Dziekan Wydziału Psychologii i Kognitywistyki Prof. UAM dr hab. Mariusz Urbański

Komitet naukowy:

Przewodnicząca komitetu naukowego: **prof. UAM dr hab. Katarzyna Adamczyk (WPIK UAM)** Członkowie komitetu naukowego:
prof. WSGE dr hab. Małgorzata Such-Pyrgiel (WSGE)
dr Dominika Ochnik (WST)
dr Marta Mrozowicz-Wrońska (WPIK UAM)

Komitet organizacyjny:

Przewodniczący komitetu: **mgr Radosław Trepanowski**

Sekretarz konferencji: **Amelia Kłunejko**

Członkowie komitetu:

mgr Katarzyna Strojna

Dawid Bojarski

Zuza Czerniawska

Justyna Ciesielska

Monika Frydrychowicz

Luiza Głazowska

Anna Ławniczak

Julia Pradelok

Kinga Zawada

Dominika Zyśk

Spis treści

Sesja referatowa 1 **6**

Zarządzanie dobrostanem psychicznym w trakcie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Studium przypadku użytkowników aplikacji „Kwarantanna domowa” i testy funkcjonalności wybranych aplikacji prozdrowotnych **7**
Łukasz Flak

Realizacja specyficznych potrzeb edukacyjnych w warunkach nauczania zdalnego **9**
Nicola Łazarów, Dominika Kaczmarek

Problem studenta w czasie pandemii, czyli jaki jest poziom zmęczenia nauczaniem zdalnym? **11**
Julia Augustyniak, Anna Kołodziejczyk, Oliwia Wróblewska, Aleksandra Frankiewicz, Zuzanna Kasprzyk

Międzypokoleniowe różnice w podejściu do reorganizacji pracy w pandemii Covid-19 **13**
Wiktoria Kujawa

Badanie reakcji na decyzję Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcji **15**
Zuzanna Czerniawska, Dariusz Drążkowski, Radosław Trepanowski, Wiktoria Szott, Justyna Ciesielsa, Luiza Kamila Głazowska, Dominika Zyś, Julia Pradelok, Monika Frydrychowicz

Sesja referatowa 2 **17**

Wizerunek psychiatry, psychologa i psychoterapeuty w mediach. Analiza polskich tygodników opinii **18**
Anna Róża Hoss, Rafał Styła, Hubert Suszek, Joachim Kowalski, Małgorzata Grochowska, Jakub Dąbrowski

Bouba-Kiki effect - innate or a consequence of cross-modal exposure? **20**
Joanna Iwanicka

Wymiary przywiązania (niepokój vs unikanie) oraz lęk stan jako predyktory trudności psychicznych młodych dorosłych Polaków podczas pandemii COVID-19 **22**

Maria Mirucka, Beata Mirucka, Urszula Bielecka

Kwestionariusz radzenia sobie z pandemią COVID- 19- wersja pilotażowa 24
Przemysław Gotowiec, Weronika Groszek, Martyna Krawczyk, Małgorzata Michalska, Anna Wojtaluk

Konstrukcja i właściwości psychometryczne Kwestionariusza Postawy Pozytywnej Seksualności (PPS) – wstępne doniesienia 26
Anna Koczyk, Paweł Szczepański, Zofia Trafas

Sesja referatowa 3 29

Dezinformacja – błąd poznawczy, czy działanie deliberatywne? Efekt przedłużonego wpływu dezinformacji (*continued influence effect*, CIE): korelaty i replikacja w polskich warunkach. 30
Michał Buczel, Adam Siwiak, Malwina Szpitalak

Rola obciążenia poznawczego w procesie rozpoznawania komunikatów fałszywych i prawdziwych 31
Adrianna Wielgopolan

W poszukiwaniu homunkulusa – neuronalne podłoże funkcji wykonawczych 32
Weronika Bator

Neurobiologiczne korelaty treningu muzycznego i jego wpływ na proces percepcji słuchowej 34
Paulina Jasińska

Stereotyp wrażliwego muzyka: prawda czy mit? 37
Martyna Łucja Mielnik, Patrycja Gryczan

Sesja referatowa 4 39

Wpływ terapii metapoznawczej i poznawczo-behawioralnej na leczenie zespołu lęku uogólnionego 40
Wiktoria Sielwanowska, Bartłomiej Syzdoł, Michalina Pytka, Karolina Frankowska

Przychodzi(?) głuchy do lekarza… Zalecenia i wnioski praktyczne z badań doświadczeń osób głuchych w kontakcie ze służbą zdrowia 42
Tomasz Krawczyk

Psychoedukacja opiekunów osób z chorobą afektywną dwubiegunową – czy jest ona skuteczna? 44
Bartłomiej Syzdoł, Wiktoria Sielwanowska, Michalina Pytka, Karolina Frankowska

Psychologiczna charakterystyka osób tatuujących się **46**
Klaudia Jabłońska

Prospołeczność, czyli otwartość na innych – zamknięcie na siebie? **47**
Adrianna Jakubowska, Izabela Kaźmierczak

Sesja referatowa 5 **49**

Poznawanie potencjalnych teściów oraz przedstawianie partnera związku intymnego własnym rodzicom – analiza retrospektywna **50**
Agata Ukleja, Paweł Ciesielski

Polska adaptacja i walidacja kwestionariusza do pomiaru dystresu tożsamościowego (*Identity Distress Survey*) **52**
Kamil Janowicz, Paweł Ciesielski, Joanna Ćwiklińska, Anita Piasecka

Retrospektywna ocena stosowania agresywnych praktyk wychowawczych a natężenie cech mrocznej triady w percepcji młodych dorosłych **54**
Małgorzata Zarzycka, Wiktoria Sośniuk

Młodzi dorośli – czy dla satysfakcji ze związku liczy się tylko seks? **56**
Konrad Guzowski, Gabriela Kania, Dominik Lech, Jakub Twarduś

O nudzie – spojrzenie teoretyczne i empiryczne na zjawisko nudy **58**
Anna Nowacka

Sesja posterowa **60**

Kto ćwierka o Strajku Kobiet: sieci społeczne na Twitterze a podejmowanie decyzji o udziale w proteście **61**
Magdalena Pietruch, Magdalena Biadała, Jakub Dakowski, Agata Kwiek, Jakub Partyka, Robert Szymański, Olgierd Zagozda

Psychologiczna moc kina i jej następstwa **64**
Dagmara Cioska

Migrena z perspektywy psychologicznej oraz neurobiologicznej **67**
Piotr Buczkowicz

Chemia między nami, czyli psychofizjologia osobowości **69**
Szymon Bucki

Trening przeciw stygmatyzowaniu osób z autyzmem – on-line **71**
Kinga Litwin, Piotr Poniewierski, Anna Kostiukow, Włodzimierz Samborski

Szkolna miłość – charakterystyki romantycznych związków adolescentów **73**
Adrianna Kaczuba, Olga Zwardoń-Kuchciak

Dysonans poznawczy w profilaktyce zaburzeń odżywiania – projekt CIAŁO **74**
Katarzyna Świątkowska

Postawy altruistyczne a cechy osobowości ujęte w modelu Ciemnej Triady oraz czynniki wrażliwości empatycznej **76**
Dominika Zyśk, Justyna Ciesielska, Joanna Ptaszkowska, Joanna Zinczuk-Zielazna

Umiejscowienie poczucia kontroli a zachowania zdrowotne u kobiet **77**
Agata Ukleja

Media społecznościowe a agresja **79**
Julia Pagacz

Porównania społeczne na Instagramie: wpływ oglądania zdjęć muskularnych mężczyzn na satysfakcję z własnego wyglądu u mężczyzn **81**
Kinga Zawada, Julia Pradelok, Zuzanna Czerniawska

Nowatorskie metody w rehabilitacji neuropsychologicznej – przegląd badań **84**
Katarzyna Brzezewska, Paulina Kusy

Wpływ marki na postrzeganie naszej zamożności **87**
Amelia Fudali, Magdalena Buż

Percepcja atrakcyjności fizycznej **88**
Amelia Fudali, Magdalena Buż

Przywiązanie do marki **90**
Magdalena Buż, Amelia Fudali

Uniwersalizacja wartości jako przejaw globalizacji **92**
Miriam Gajda, Amelia Fudali

Mity społeczne a percepcja intrapersonalna rodzeństwa osób ze spektrum autyzmu **94**
Karolina Gryksa

Przetwarzanie twarzy emocjonalnych a potencjały wywołane P1, N170, EPN i LPP **96**
Julia Papiernik

Samoocena osób jąkających się i znaczenie czynnika rodzinnego występowania zaburzeń płynności mowy **99**
Dominika Żarnecka

***Aesthetic chills*: Dlaczego, gdy słuchamy poruszającej muzyki, przechodzą nas dreszcze? 101**
Zofia Hołubowska

Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne u dzieci 102
Katarzyna Janiak

Polska adaptacja Kwestionariusza Wypalenia Zawodowego Christiny Maslach w wersji dla studentów (MBI-GSS) 104
Mateusz Klakus, Weronika Metzger, Teresa Chirkowska-Smolak

Wpływ marihuany rekreacyjnej na procesy poznawcze u młodzieży 106
Klaudia Krystecka, Tomasz Stanisz

Substytucja sensoryczna I. Modalność krzyżowa zmysłów 109
Karolina Czarnecka, Daniel Maj, Katarzyna Rajtor, Kamila Wojtak

Zaburzenia zachowania (nadpobudliwość psychoruchowa, zaburzenia uwagi, zachowania antyspołeczne i opozycyjno-buntownicze) 111
Natalia Gregorczyk

Tworzenie Narzędzia badającego Postawę wobec Psychoterapii 112
Magdalena Niedbał, Beata Nowak, Agata Daniszewska, Zuzanna Kurowska, Maria Wachulak

Poradnictwo psychologiczne, psychoterapia i interwencja jako czynnik wspomagający leczenie chorób serca. Przegląd badań 114
Krystian Konieczny, Karolina Rachubińska

Sesja referatowa 1

Zarządzanie dobrostanem psychicznym w trakcie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Studium przypadku użytkowników aplikacji „Kwarantanna domowa” i testy funkcjonalności wybranych aplikacji prozdrowotnych

Łukasz Flak
Szkoła Doktorska Nauk Społecznych
Uniwersytet Jagielloński

Przedmiotem referatu/prezentacji jest aspekt dobrostanu psychicznego użytkowników w kontekście technologii cyfrowej (w tym również rozwoju AI) w trakcie trwania pandemii koronawirusa SARS-CoV2. Głównym problemem poruszanego tematu są sposoby zarządzania tymże dobrostanem za pośrednictwem nowych technologii, w tym: zdalnego (elektronicznego) dozoru wspierania i moderowania jego jakości zarówno przez organizacje na poziomie lokalnym i ponadnarodowym, jak i samych użytkowników. Badania zawierają: innowacyjne ujęcie tematu z perspektywy nurtu krytycznego oraz autorskie badania empiryczne.

W ramach badań skorzystano z technik jakościowych w postaci: obserwacji środowiska wybranych aplikacji dających możliwość zarządzania dobrostanem za pośrednictwem opisów i testów ich funkcjonalności (*Covid Coach*, *Mindshift*) oraz wywiadów z osobami używającymi podczas kwarantanny rządowej aplikacji – „Kwarantanna domowa” (kilka studiów przypadku). Celem wystąpienia jest ukazanie prób utrzymania dobrostanu psychicznego za pośrednictwem narzędzi cyfrowych w wielu sferach życia w kontekście kreowania nowej wyobrażeniowości pandemicznej oraz zjawisk i konsekwencji z nią związanych. Wybrany temat poruszy więc bardzo aktualne i istotne kwestie relacji człowieka z „Innymi” w warunkach przesilenia cyfrowym środowiskiem, co w cza-

sach społecznej izolacji nabierze wyjątkowego i symbolicznego wymiaru, szczególnie w kontekście psychospołecznym.

Realizacja specyficznych potrzeb edukacyjnych w warunkach nauczania zdalnego

Nicola Łazarów, Dominika Kaczmarek
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Specyficzne potrzeby edukacyjne to indywidualne potrzeby człowieka ukształtowane zarówno przez doświadczenia życiowe jednostki, jak i przez uniwersalne zmiany rozwojowe, zdeterminowane interakcją czynników biologicznych i społecznych. Aby zidentyfikować potrzeby edukacyjne należy określić warunki niezbędne do osiągnięcia zakładanych efektów nauczania. Są nimi między innymi: środowisko umożliwiające realizację potrzeb rozwojowych, koncentracja na kluczowych na danym etapie rozwoju potrzebach, zróżnicowane formy oddziaływań dydaktycznych oraz modelowanie struktury zadań. Pandemia wirusa powodującego chorobę COVID-19 wymusiła zmianę sposobu funkcjonowania instytucji edukacyjnych z tradycyjnego na zapośredniczony. Tym samym zmianie uległa forma realizacji zadań edukacyjnych. Badania pokazują, że niemal połowa nauczycieli nie czuje się przygotowana w zakresie technicznym do realizacji zdalnego nauczania, wykorzystywane są przede wszystkim metody podające, a pomijane metody aktywizujące. Uczniowie deklarują pogorszenie relacji zarówno rówieśniczych, jak i z nauczycielami, wskazują także na mniejszą atrakcyjność lekcji zdalnych niż prowadzonych w formie tradycyjnej. Wyniki prowadzonych w ostatnich miesiącach badań zmuszają do postawienia pytania, czy realizacja specyficznych potrzeb edukacyjnych jest możliwa, a jeśli tak, to w jakim zakresie w obecnej sytuacji kształcenia zdalnego. Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie form wspierania rozwoju uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, wskazanie optymalnych warunków zaspokajania głównych potrzeb rozwojowych uczniów w wieku szkolnym oraz form oddziaływania dydaktycznego i zestawienie owej wiedzy z wynikami badań na temat osią-

gnięć i ograniczeń zdalnego nauczania oraz jego konsekwencji edukacyjnych, wychowawczych i psychicznych uczniów.

Problem studenta w czasie pandemii, czyli jaki jest poziom zmęczenia nauczaniem zdalnym?

Julia Augustyniak, Anna Kołodziejczyk, Oliwia Wróblewska, Aleksandra Frankiewicz, Zuzanna Kasprzyk
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W roku 2020 nauczanie zdalne stało się koniecznością dla większości uczniów i studentów, i ten stan rzeczy trwa do dziś. Taka forma uczestniczenia w zajęciach edukacyjnych wiąże się z wieloma trudnościami i obciążeniami, których uczniowie i studenci doświadczają na co dzień. Zainspirowane problemami, które dostrzegamy w swoim otoczeniu, postanowiłyśmy stworzyć kwestionariusz psychometryczny mierzący poziom zmęczenia nauką zdalną. Nasze narzędzie powstało w ramach zajęć pod kierunkiem doktor Joanny Urbańskiej i pozwala zmierzyć subiektywny poziom tego zmęczenia.

W procesie konstrukcji narzędzia rozpoczęłyśmy od zdefiniowania zmęczenia nauczaniem zdalnym oraz dokonania operacjonalizacji zmiennych, następnie opracowałyśmy wstępną pulę pytań testowych i skonsultowałyśmy je z grupą sędziów kompetentnych, aby sprawdzić ich trafność, po czym wyeliminowałyśmy część pytań. Ze względu na obecne restrykcje skonstruowałyśmy kwestionariusz z użyciem Formularzy Google i przeprowadziłyśmy badanie pilotażowe. Rzetelność naszego narzędzia okazała się bardzo wysoka (alfa Cronbacha = 0,935), więc przeprowadziłyśmy dodatkowo analizę rzetelności metodą równoważności połówkowej. Wysoka wartość rzetelności uzyskana również tą metodą sprawia, że mamy do zaoferowania dwa narzędzia: krótsze i dłuższe. Dokonałyśmy także normalizacji wyników.

Uważamy, że nasze narzędzie może być przydatne do określenia skali zmęczenia nauczaniem zdalnym w danej grupie uczniów (jak powszechny jest to problem? jak duże jest natężenie zmęczenia?) i do znalezienia osób szczególnie zmęczonych (można monitorować ich sytuację oraz zaproponować im specjalistyczną pomoc). Wyniki kwestio-

nariusza można też wykorzystać do zmodyfikowania formy zajęć tak, aby uwzględniała trudności uczniów.

Międzypokoleniowe różnice w podejściu do reorganizacji pracy w pandemii Covid-19

Wiktoria Kujawa
Uniwersytet Gdański

Na skutek pandemii Covid-19 znaczna liczba osób pracujących na co dzień w biurze, zmuszona została do zmiany dotychczasowego sposobu pracy na pracę zdalną. Sytuacja ta może stanowić istotną zmianę społeczno-ekonomiczną skutkującą zwiększoną popularnością i akceptacją elastycznych form pracy zarówno przez pracodawców jak i pracowników.

Dotychczasowe badania wskazują, że osoby ze starszych pokoleń często borykają się z trudnościami wynikającymi z konieczności radzenia sobie z szybko zmieniającymi się standardami w zakresie technik informatyczno-komunikacyjnych, ucząc się tych umiejętności od młodszych pracowników. Celem prezentowanych badań było ustalenie czy postrzeganie reorganizacji sposobu pracy wynikającej z pandemii Covid-19 jest zbliżone czy odmienne w różnych pokoleniach. Zazwyczaj wyodrębnia się cztery pokolenia aktywne na rynku pracy: baby boomers, pokolenie X, pokolenie Y oraz pokolenie Z. Bazując na literaturze przedmiotu założono, że pracownicy należący do młodszego pokolenia z mniejszym krytycyzmem oceniają zmianę dotychczasowego sposobu pracy na pracę zdalną. W celu weryfikacji hipotezy użyto pięciu twierdzeń pokazujących jak respondenci odnajdują się w nowych warunkach.

Respondentami badania były osoby pracujące w sposób zdalny podczas pandemii Covid-19 należące do pokoleń aktywnych na rynku pracy. Badanie przeprowadzono w kwietniu 2020 z wykorzystaniem metody CAWI na 206 respondentach. Wyniki potwierdziły zależności pomiędzy oceną sposobu reorganizacji pracy a czynnikami takimi jak: płeć, pokolenie, długość stażu pracy oraz stanowisko. Różnice istotne statystycznie zostały wskazane w dwóch z pięciu badanych aspektów i wskazują one, że osoby należące do młodszych pokoleń, z krótszym stażem pracy oraz niezajmujące stanowisk me-

nadżerskich, częściej zauważają trudności w skupieniu się podczas pracy zdalnej niż podczas pracy w biurze. Natomiast osobami bardziej zadowolonymi z pracy zdalnej są mężczyźni oraz osoby starsze. Dodatkowo zauważone zostały istotne powiązania pomiędzy postrzeganiem przez respondentów różnych aspektów pracy zdalnej.

Na podstawie przeprowadzonego badania nie znaleziono wystarczających dowodów na potwierdzenie postawionej hipotezy. Należy jednak podkreślić, że różnice pomiędzy poszczególnymi pokoleniami mimo tego, że niewielkie, są istotne statystycznie. W badanej grupie to respondenci z pokolenia X mniej krytycznie ocenili zmiany w zakresie sposobu wykonywania pracy, wskazując na mniejsze niż inne grupy trudności ze skupieniem i wyższy poziom zadowolenia z wykonywanej pracy. Nieznaczne różnice pomiędzy pokoleniami mogą być konsekwencją odmiennych strategii przystosowania się do obecnej sytuacji. Z badania wynika, że osoby ze starszych pokoleń posiadają większe doświadczenie w wykonywaniu pracy zdalnej, co niwelować może ich ewentualne braki w zakresie wykorzystywania technik informatyczno-komunikacyjnych. U pokoleń młodszych możliwa jest tendencja odwrotna.

Badanie reakcji na decyzję Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcji

Zuzanna Czerniawska, Dariusz Drążkowski, Radosław Trepanowski, Wiktoria Szott, Justyna Ciesielsa, Luiza Kamila Głazowska, Dominika Zyś, Julia Pradelok, Monika Frydrychowicz
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Koło Naukowe Psychologii Społecznej UAM

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22.10.2020 roku uznające aborcję za niezgodną z Konstytucją RP wywołała zróżnicowane reakcje w społeczeństwie. Jedną z nich było powstanie fali protestów w całej Polsce. Jest to aktualny problem, który wymagał zgłębienia. Referat przedstawia wyniki badania przeprowadzonego podczas początkowej fali protestów i dotyczącego czynników psychologicznych wpływających na reakcję kobiet i mężczyzn oraz czynników wpływających na zaangażowanie się lub nie w protesty przeciwko temu orzeczeniu. Zjawisko to zdecydowaliśmy się zbadać w ramach teorii reaktancji.

W badaniu wzięło udział 600 osób (422 kobiety, 171 mężczyzn i 5 osób identyfikujących się jako inna płeć) w wieku od 18 do 80 lat (M = 26.67; SD = 23.00) o zróżnicowanych opiniach i podejściu wobec orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Badanie zostało przeprowadzone online w formie ankiety internetowej, składającej się kilku kwestionariuszy, gdzie sprawdziliśmy, co determinuje uczestnictwo w protestach. Zbadane zostały następujące zmienne dotyczące respondentów: reaktancja jako cecha, autonomia, frustracja; a także kolejne zmienne związane z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego i protestami: negatywne myśli, poczucie ograniczenia wolności, gniew, reaktancja jako stan, postawa, uczestnictwo w protestach.

Korzystając z modelowania strukturalnego opracowaliśmy model, który wskazuje, że cecha reaktancja poprzez reaktancję stan i postawę wobec protestów wpływa na

uczestnictwo w protestach. Model wskazał również na znaczący wpływ wieku i płci na badane zmienne. Frustracja nie wpływała na zmienne, z kolei autonomia jedynie wpływała bezpośrednio na uczestnictwo w protestach. Co więcej, model ten wykazał się dobrymi wskaźnikami dopasowania. Badanie pozwala na szczegółowe zrozumienie, dlaczego ludzie uczestniczą w protestach.

Sesja referatowa 2

Wizerunek psychiatry, psychologa i psychoterapeuty w mediach. Analiza polskich tygodników opinii

Anna Róża Hoss[1,2], Rafał Styła[1], Hubert Suszek[1], Joachim Kowalski[1,3], Małgorzata Grochowska[1], Jakub Dąbrowski[1]
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski[1];
Instytut Kultury Polskiej
Uniwersytet Warszawski[2];
Laboratorium Psychopatologii Eksperymentalnej
Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk[3];
SKN Psychoterapii *DIALOG*

Wizerunek psychiatrii i psychiatrów jest przedstawiany w filmie, prasie i mediach informacyjnych w negatywny sposób. Psychiatrzy są pokazywani jako osoby nieetyczne, nieprofesjonalne, nieskuteczne, przynoszące pacjentowi szkodę, a jednocześnie lepiej wykształcone i inteligentniejsze niż psychologowie. Dotychczasowa literatura dotycząca wizerunku psychiatrów dotyczy przede wszystkim postaci fikcyjnych i nie uwzględnia kontekstu polskiego. Celem badania było poznanie sposobu przedstawiania psychiatrii i innych specjalistów z zakresu zdrowia psychicznego w polskich tygodnikach opinii.

Przeprowadzono analizę wizerunku psychiatry metodą oceny sędziów kompetentnych. Utworzono bazę 208 artykułów z 2013 roku z czasopism „Angora”, „Do Rzeczy”, „Gazeta Polska”, „Gość Niedzielny”, „Newsweek Polska”, „Polityka”, „Sieci”, „Wprost” zawierających słowa kluczowe dotyczące psychiatrii, psychologii i psychoterapii. Dwóch pracujących niezależnie sędziów przeprowadziło analizę za pomocą utworzonego na potrzeby badania kwestionariusza, oceniając treść artykułów na trzech pięciostopniowych wymiarach: (1) Kompetencji, (2) Pozytywnej roli, (3) Etyczności zachowania.

Średnia ogólna ocena wizerunku psychiatrów, psychologów i psychoterapeutów oscylowała wokół wartości 3,5 wskazując na neutralność wizerunku. Nie wykryto istotnych

statystycznie różnic w ocenie poziomu kompetencji, pozytywnej oceny roli i etyczności między specjalistami. W 53% artykułów ukazywano psychiatrów w sposób pozytywny,w 40% w neutralny, a 6% w negatywny sposób. Wśród psychologów pozytywny obraz występował w 60% przypadków, w 27% był on neutralny, a w 13% negatywny. W przypadku psychoterapeutów frekwencje te wynosiły odpowiednio 33%,52% i 15%.

Wnioski – wizerunek psychiatrów, psychologów i psychoterapeutów w analizowanych artykułach był najczęściej pozytywny lub neutralny. Nie wykazano istotnej różnicy między sposobem przedstawiania poszczególnych zawodów. Zestawienie uzyskanych wyników z analizami przedstawionymi w literaturze wskazuje, że wizerunek specjalistów z zakresu zdrowia psychicznego systematycznie poprawia się.

Bouba-Kiki effect - innate or a consequence of cross-modal exposure?

Joanna Iwanicka
Uniwersytet Jagielloński
KNSP UJ

This work is describing the the current debate about the nature of the Bouba-Kiki effect and its link to language. Bouba-Kiki effect was first described by Köhler (1929), and was believed to be based on a visual-auditory link. This sort of sound symbolism could be either innate or a consequence of cross-modal exposure. When innate it would help infants to choose the right sounds for their meanings like a language learning mechanism (Ramachandran & Hubbard, 2001; Spector & Maurer, 2009). On the other hand sensitivity for the bouba-kiki among infants effect does not replicate (Fort, 2018), which could mean that it emerges later in development. Cross cultural research also does not give a simple answer to the question. Remote cultures with different orthography do not present one tendency in the effect (Styles, Gawne, 2017). Studies that include death people also leave space to debate, because of the hearing implants, and other devices which help them to compesate the hearloss from the youngest age, while also giving information about the eventual visual - auditory link between sounds and shapes (Ramachandran & Hubbard, 2001, 2003).

Bibliografia

1. Fort, M., Lammertink, I., Peperkamp, S., Guevara-Rukoz, A., Fikkert, P., & Tsuji, S. (2018). Symbouki: A meta-analysis on the emergence of sound symbolism in early language acquisition. Developmental Science, e12659. Epub ahead of print, doi:10.1111/desc.12659
2. Köhler, W (1929). Gestalt Psychology. New York: Liveright.
3. Ramachandran, V. S., & Hubbard, E. M. (2001). Synaesthesia–A window into perception, thought and language. Journal of Consciousness Studies, 8, 3–34.

4. Ramachandran, V. S., & Hubbard, E. M. (2003). Hearing colors, tasting shapes. Scientific American, 288, 43–49.
5. Styles, S. J., Gawne, L. (2017). When Does Maluma/Takete Fail? Two Key Failures and a Meta-Analysis Suggest That Phonology

Wymiary przywiązania (niepokój vs unikanie) oraz lęk stan jako predyktory trudności psychicznych młodych dorosłych Polaków podczas pandemii COVID-19

Maria Mirucka[1], Beata Mirucka[2], Urszula Bielecka[2]
Uniwersytet Warszawski[1]
Uniwersytet w Białymstoku[2]

Z początkiem marca 2020 roku epidemia koronowirusa w Polsce została uznana przez WHO za pandemię. Polacy przeżyli niezwykłą sytuację: z jednej strony groźbę zarażenia nieznanym i niebezpiecznym wirusem, z drugiej wiele zmian znacząco ograniczających codzienne ich życie. Chociaż warunki w Polsce nie były wówczas jeszcze dramatyczne, napływały bardzo niepokojące dane z innych krajów na temat rosnących wskaźników zachorowalności i umieralności, połączonych z rosnącą niewydolnością systemów opieki zdrowotnej. Nieprzewidywalność pandemii COVID-19 wzbudzało stan zagrożenia zdrowia i życia, a tym samym niebezpieczeństwo ujawniania się trudności psychologicznych. Celem badania było określenie, jak doświadczenie pandemii koronawirusowej znalazło odzwierciedlenie w życiu psychicznym młodych dorosłych Polaków.

Badanie zostało przeprowadzone internotowo w okresie od od maja do lipca 2020r. Wzięło w nim udział 194 osób w wieku od 18 do 35 roku życia (159 kobiet, 77,44%). Uczestnicy wypełnili następujące kwestionariusze: 1) Skalę Doświadczeń w Bliskich Związkach (ECR) w wersji skróconej; (ECR dotyczy stylów przywiązania, wyznaczonych na podstawie dwóch wymiarów: lęku i unikania), 2) Inwentarz Stanu i Cechy Lęku (STAI) w wersji odnoszącej się do lęku-stan, oraz 3) Kwestionariusz Ogólnej Oceny Funkcjonowania (KOOF) w wersji skróconej do 38 pozycji testowych. Badani, na podstawie uzyskanych wyników w ECR, zostali przyporządkowani do jednej z dwóch grup: 1) nieufny styl przywiązania (81 uczestników, 41,8%) i 2) ufny styl przywiązania (113 uczestników, 58,2%). Analiza statystyczna średnich wyników ujawniła, że młodzi dorośli Polacy pre-

zentujący styl nieufny różnią się istotnie od swoich rówieśników ze stylem ufnego przywiązania pod względem przeżywanego lęku oraz trudności psychicznych (m. in.: zaburzeń snu, objawów somatycznych, zakłóceń poznawczych itp.). Uzyskują oni znacząco niższe wyniki, wskazujące na znacznie większe trudności w odnalezieniu się w sytuacji pandemii. Dodatkowo przeprowadzona analiza mediacji sekwencyjnej wskazała na znaczenie trzech predyktorów w przewidywaniu stopnia nasilenia przeżywanych trudności młodych dorosłych Polaków; należą do nich: lęk stan oraz dwa wymiary przywiązania (niepokój vs unikanie).

Kwestionariusz radzenia sobie z pandemią COVID- 19- wersja pilotażowa

Przemysław Gotowiec, Weronika Groszek, Martyna Krawczyk, Małgorzata Michalska, Anna Wojtaluk
Wydział Psychologii
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Pandemia COVID-19 jest wydarzeniem o dynamicznym przebiegu, które w marcu 2020 roku zainspirowało nas do sprawdzenia, jakie strategie radzenia sobie z tą niecodzienną sytuacją, podejmują obywatele Polski. Dodatkowo inspirację stanowił fakt, że istnieje mało kwestionariuszy, które badają strategie radzenia sobie. Wynikiem naszej ciekawości jest narzędzie, które wraz z uzyskanymi wynikami po przeprowadzeniu nim badania, pragniemy Państwu zaprezentować podczas Konferencji.

Przeznaczeniem projektu było sprawdzenie, jakie sposoby wykorzystują Polacy, w celu poradzenia sobie z dotychczasową sytuacją. Dzięki stworzonemu przez nas narzędziu, podjęliśmy próbę odpowiedzi na to pytanie. Kwestionariusz składa się z 19 pozycji, składających się na pięć skal testu. Narzędzie zostało skonstruowane w oparciu o Transakcyjną Teorię Stresu R.S. Lazarusa i S. Folkman. Lazarus rozróżnił cztery strategie zaradcze: poszukiwanie informacji polegające na analizie sytuacji stresowej skutkującej zdobyciem informacji i/lub informacji potrzebnych do bezpośredniego działania w celu uporania się z sytuacją stresową. Bezpośrednie działanie polegające na podejmowaniu konkretnych aktywności mających na celu redukcję stresu poprzez rozwiązanie problemu lub próbę zmiany sytuacji. Powstrzymywanie się od działania, co może okazać się korzystniejsze i bardziej skuteczne, niż podjęcie go, aby poradzić sobie z sytuacją stresową oraz procesy intrapsychiczne odnoszące się do procesów poznawczych, które mają na celu regulację emocji (Bassam, 2005). Nasze narzędzie składa się z pięciu skal: poszukiwanie informacji, pozytywna postawa, wzmożona aktywność, stosowanie się do zaleceń, dystans do sytuacji. W marcu 2021 roku pragniemy raz jeszcze, metodą

kuli śnieżnej, przeprowadzić badanie z wykorzystaniem naszego autorskiego narzędzia i porównać wyniki po roku od wybuchu pandemii.

Badanie zostało przeprowadzone od 24.03 do 16.04.2020r. Zbieranie danych odbyło się drogą internetową w oparciu o Formularze Google. Przebadano 677 osób, z czego do analizy użyto 641 ważnych obserwacji – 527 kobiet i 114 mężczyzn. W badaniu użyto autorskiego Kwestionariusza radzenia sobie z pandemią COVID-19 oraz Wielowymiarową Skalę Umiejscowienia Kontroli Zdrowia autorstwa K.A. Wallston, B.S. Wallston, R. DeVellis, która posłużyła do oceny trafności zewnętrznej autorskiego testu. Rekrutacja odbyła się za pomocą metody kuli śnieżnej.

Skonstruowane narzędzie jest trafne (potwierdzona trafność zewnętrzna/trafność wewnętrzna niepotwierdzona – upatrujemy tu przyczyny w dynamicznie zmieniającej się sytuacji pandemicznej) i rzetelne, na co wskazują wyniki uzyskane z analiz statystycznych. Kwestionariusz radzenia sobie z pandemią COVID-19 ma ograniczone zastosowanie, ponieważ dotyczy specyficznej sytuacji jaką jest pandemia koronawirusa. Narzędzie zostało stworzone w celu badania strategii radzenia sobie ze stresem, jaki może wywoływać obecny stan epidemiologiczny. Przeznaczone jest do badania osób z każdej grupy wiekowej. Mimo ograniczonej możliwości zastosowania, konstrukt narzędzia może być wykorzystany do badania strategii radzenia sobie ze stresem w przypadku wybuchu kolejnej pandemii.

Bibliografia

1. Bassam A. (2005). Strategie i style radzenia sobie ze stresem w sytuacji kryzysowej. Polskie Forum Psychologiczne, 1(10), 24-29

Konstrukcja i właściwości psychometryczne Kwestionariusza Postawy Pozytywnej Seksualności (PPS) – wstępne doniesienia

Anna Koczyk, Paweł Szczepański, Zofia Trafas
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Pomimo rosnącego zainteresowania seksualnością człowieka, na chwilę obecną brakuje adekwatnych i aktualnych narzędzi zorientowanych na postawy wobec ludzkiej seksualności (Ivanski, Kohut, 2017). Wstępna konstrukcja badania psychometrycznego mierzącego Postawę Pozytywnej Seksualności jest próbą odpowiedzi na ten problem.

Referat ma na celu przedstawienie podstaw teoretycznych, procesu konstrukcji (według podejścia teoretycznego E. Hornowskiej, 2001), wstępnych wyników pilotażu oraz możliwości dalszego rozwoju Kwestionariusza Postawy Pozytywnej Seksualności (PPS).

Termin pozytywna seksualność (*sex-positivity*) nie ma uniwersalnie przyjętej definicji. W kontekście kwestionariusza PPS, na podstawie przeglądu literatury przedmiotu, został on przede wszystkim zdefiniowany jako otwarta, świadoma i nieoceniająca postawa wobec seksualności – własnej i innych jednostek. Postawę pozytywnej seksualności cechuje pogląd akceptujący różnorodne praktyki, przejawy i tożsamości seksualne. Pozytywna seksualność traktuje wszystkie konsensualne aktywności związane z seksualnością jako fundamentalnie zdrowe i przyjemne. Promuje w odniesieniu do seksualności pełne bezpieczeństwo i poszanowanie osobistej autonomii. Wyklucza ocenę preferencji seksualnych innych osób poprzez pryzmat własnych. Podkreśla wolność i istotność uwalniania się od negatywnych seksualnie przekonań i zapatrywań. Nie podważa ważności alternatywnych wyborów dotyczących seksualności, jak również nie bagatelizuje urazów i traum seksualnych.

Postawa pozytywnej seksualności to względnie stała postawa manifestująca się określonymi przekonaniami (np. odnoszącymi się do akceptacji różnorodnych praktyk

czy zachowań seksualnych), emocjami (np. określona tożsamość seksualna innych nie wywołuje zdenerwowania lub oburzenia) oraz zachowaniami (np. ukierunkowanymi na zrozumienie własnych potrzeb seksualnych czy zwracanie szczególnej uwagi na bezpieczeństwo w sferze seksu). Podczas operacjonalizacji zmiennej wyszczególniono również sześć obszarów treści, charakteryzujących sytuacje, podczas których przejawiana może być postawa pozytywnej seksualności – jako postawa wobec siebie, jak i wobec innych osób, a w tych dwóch przypadkach wyszczególnione zostały konteksty – „bez obecności innych”, „wśród bliskich” oraz „wśród obcych”.

Na podstawie przyjętej definicji oraz tabeli operacjonalizacji zostało wygenerowanych 50 pytań w formacie skali Likerta, przy których zwrócono szczególną uwagę na zachowanie jak najwyższej inkluzywności języka. Pytania dotyczyły najważniejszych kwestii poruszanych przez definicję pozytywnej seksualności – stosunku do wszelkich zagadnień związanych z akceptacją różnorodności, bezpieczeństwem zachowań seksualnych, poszanowaniem osobistej autonomii, edukacją seksualną, odkrywaniem własnych preferencji seksualnych, poczuciem świadomości deseksualizacji, sprzeciwianiem się seksualizacji, ciałopozytywnością czy rozumieniem istotności zdrowia seksualnego.

Aby dokonać doboru pozycji do kwestionariusza, zapewniając najwyższą trafność treściową, zwrócono się z prośbą o poddanie ocenie pozycji puli pierwotnej do sędziów kompetentnych – psychologa, psychoseksuolożki i studentki kierunku *gender studies*. Pytania z najwyższym współczynnikiem CVR oraz z najbardziej zróżnicowanych obszarów treści i manifestacji zostały wybrane do kwestionariusza w liczbie 25. W pilotażu wzięło udział 1000 osób badanych (714 kobiet, 253 mężczyzn, 33 osoby identyfikujące się w inny sposób). Narzędzie zbierało informacje dotyczące płci, wieku, wykształcenia, jak i miejsca zamieszkania poszczególnych osób. Owe dane umożliwiły zbadanie różnic międzygrupowych. Sprawdzono wszystkie kryteria dobroci pilotażu. Analiza (Brzezinski, 2019) wypadła pozytywnie, równocześnie wymagana jest dalsza praca, aby było możliwe wykorzystanie go jako rzeczywistego narzędzia psychometrycznego.

Interesującym zjawiskiem okazały się również liczne informacje zwrotne otrzymane od badanych po wypełnieniu kwestionariusza. Duża grupa osób odczuwała potrzebę pozytywnego skomentowania tematyki pilotażu, próby interpretacji własnego wyniku, jak również licznie udostępniała pilotaż kolejnym osobom. Wiele osób wskazywało na potrzebę tworzenia kolejnych narzędzi w tematyce seksualności człowieka, co często rozpoczynało dyskusję dotyczącą owej sfery życia.

Kwestionariusz PPS może przydać się w dalszych badaniach nad ludzką seksualnością. Ma potencjał okazać się pomocnym w procesie pracy z klientem wśród psycho-

logów, psychoterapeutów, seksuologów czy osób z wykonujących zawody w obszarze pomocy społecznej, gdyż postawa pozytywnej seksualności ma zasadnicze znaczenie w zapewnieniu etycznej, kompetentnej opieki w zakresie psychologii klinicznej, poradnictwa psychologicznego i seksuologii. Ponadto kwestionariusz może umożliwić wykrywanie predyspozycji badanych do pełnienia zawodu, podczas rekrutacji osób realizujących profesje związane z edukacją seksualną i seksualnością człowieka.

Bibliografia

1. Ivanski, C., & Kohut, T. (2017). Exploring definitions of sex positivity through thematic analysis. The Canadian Journal of Human Sexuality, 26(3), 216-225.
2. Hornowska, E. (2007). Testy psychologiczne. Wydawnictwo Naukowe „Scholar.” Brzezinski, J. (2019). Metodologia badań psychologicznych. Nowe wydanie. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sesja referatowa 3

Dezinformacja – błąd poznawczy, czy działanie deliberatywne? Efekt przedłużonego wpływu dezinformacji (*continued influence effect*, CIE): korelaty i replikacja w polskich warunkach.

Michał Buczel, Adam Siwiak, Malwina Szpitalak
Instytut Psychologii
Uniwersytet Jagielloński

Informacje w przekazie medialnym są często niepełne lub błędne, doprowadzając do rozprzestrzeniania się dezinformacji. W związku z tym podejmowane są rozliczne próby eliminowania tego szkodliwego zjawiska, niestety rzadko z pozytywnym skutkiem. Znamiennym tego przykładem jest fakt, że choć informacjom o tym, że szczepionki mogą być przyczyną autyzmu wielokrotnie zaprzeczano i przeciwstawiano im dowody z wielu badań, wiara w ten związek jest wciąż powszechna. Zjawisko polegania na dezinformacji pomimo jej korekty nosi nazwę efektu przedłużonego wpływu (*continued influence effect*, CIE) i jest w ostatnich latach chętnie badanym zagadnieniem. Pomimo zainteresowania tym tematem badaczy w obrębie psychologii, nauk politycznych, nauk medialnych i wielu innych, badania nad CIE nie były dotąd przeprowadzane w polskich warunkach. Podczas tego referatu zostanie przedstawione zjawisko efektu przedłużonego wpływu, jego standardowy paradygmat badawczy oraz najważniejsze wnioski z badań powstałych w przeciągu ostatnich 30 lat. Zaprezentowane również zostaną wyniki z pierwszego polskiego badania nad tym zjawiskiem, w którym dokonano udanej replikacji efektu przedłużonego wpływu oraz wykazano istnienie nowego wyznacznika jego wielkości – otwartości na doświadczenia.

Rola obciążenia poznawczego w procesie rozpoznawania komunikatów fałszywych i prawdziwych

Adrianna Wielgopolan
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski

Wykrywanie kłamstwa jest zadaniem bardzo trudnym, o czym świadczy – powtarzająca się w badaniach – niska skuteczność, uzyskiwana w nim przez badanych (ok. 54%). Dodatkowe obciążenie poznawcze, obecne w trakcie zadania polegającego na rozpoznawaniu prawdy i kłamstwa, może jednak istotnie zwiększać poprawność udzielanych przez respondentów odpowiedzi. Powyższy efekt został prześledzony w dwóch eksperymentach. W pierwszym eksperymencie uczestnicy – oglądając nagrania osób mówiących prawdę lub kłamstwo – byli proszeni o wypełnienie jednocześnie zadania poznawczego (N-back w wersji 3-back; przetwarzanie intuicyjne), wypisanie uzasadnienia swojej decyzji po każdym zadaniu (przetwarzanie refleksyjne), lub wyłącznie o uważne obejrzenie nagrań (grupa kontrolna). W grupie z obciążeniem poznawczym – wywoływanym przez zadanie 3-back – istotnie zwiększyła się poprawność w rozróżnianiu prawdy i kłamstwa w porównaniu do pozostałych grup. W drugim eksperymencie sprawdzono, jak ten efekt zmienia się w zależności od nasilenia obciążenia poznawczego. Uczestnicy badania byli przydzieleni do jednego z czterech warunków: niskiego obciążenia (zadanie 1-back), średniego obciążenia (3-back), dużego obciążenia poznawczego (5-back) lub grupy kontrolnej. Skuteczność wykrywania kłamstwa była istotnie wyższa w warunkach średniego i dużego obciążenia poznawczego (zadania 3-back i 5-back), niż w pozostałych grupach. Obciążenie poznawcze – jak również jego nasilenie – wydaje się w związku z tym odgrywać istotną rolę w procesie rozpoznawania kłamstwa.

W poszukiwaniu homunkulusa – neuronalne podłoże funkcji wykonawczych

Weronika Bator
Uniwersytet Jagielloński

W pracy skupię się na przybliżeniu neuronalnych wskaźników jednego z systemów naszej uwagi. Zaczynając od zdefiniowania pojęcia, na które składa się kontrola wykonawcza warto zainteresować się złożonością mechanizmów jakie tworzą „uwagę”. Z jednej strony mówiąc o uwadze można mieć na myśli system polegający na selekcji informacji spośród otaczającego nas środowiska. Koncentracja uwagi pozwala nam na wybór treści spośród nadmiaru bodźców, co dalej pomaga nam w efektywnym funkcjonowaniu. Z drugiej strony uwaga jest powiązana z mechanizmem kontroli naszego świadomego zachowania stojącego w opozycji do zachowania automatycznego (Rueda i in., 2015).

Okazuje się, że inne obszary mózgu są odpowiedzialne za odmienne funkcje i procesy uwagi. Obecnie jedna z wiodących teorii zaproponowana przez Posnera i jego współpracowników stanowi, że na jej mózgowy mechanizm składają się trzy systemy: orientacyjny (*orienting*), wzbudzenia (*alerting*) i wykonawczy (*executive*) (Petersen i Posner, 2012). System wzbudzenia wiąże się ze stanem wysokiej gotowości systemów sensorycznych na bodźce oraz jego utrzymaniem na wysokim poziomie (Posner i Rothbart, 2007). System orientacyjny jest aktywny w czasie, kiedy podążamy za źródłem sygnału. Natomiast system wykonawczy odpowiada za funkcje związane z kontrolą zachowania, regulacją reakcji.

W początkowych modelach poznania, kontrola wykonawcza była przypisywana jednostce homunkulusa, który pociąga za wybraną dźwignię, tym samym regulując poziomy wybranych systemów sprawując system nadzorujący naszego zachowania (Baddeley, 1996). Jednak skoordynowane czynności są konsekwencją interakcji pomiędzy wie-

loma procesami umysłowymi oraz środowiskiem, a kontrola wykonawcza optymalizuje wykonywane przez jednostkę działania (Jaśkowski, 2009).

Badania z wykorzystaniem funkcjonalnego rezonansu magnetycznego (fMRI) pokazały, że za optymalizację wspomnianych systemów są odpowiedzialne trzy oddzielne sieci neuronowe. System wzbudzenia obejmuje aktywację rejonów czołowych, ciemieniowych oraz struktur podkorowych w tym m.in. wzgórza oraz miejsca siniawego. Z kolei neuronalną sieć systemu orientacyjnego stanowią dwa podsystemy obszaru czołowo-ciemieniowego tj. system grzbietowy (*dorsal fronto-parietal*) oraz brzuszny (*ventral fronto-parietnal*). Podczas kontroli oraz monitorowania naszych ruchów aktywują się przednie obszary mózgu tj. grzbietowo i brzuszna – boczna kora przedczołowa (DLPFC oraz VLPFC) i przedni zakręt obręczy (ACC) (Fan i in., 2005).

Bibliografia

1. Baddeley, A. (1996). Exploring the Central Executive. The Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A, 49(1), 5–28. https://doi.org/10.1080/713755608
2. Fan, J., McCandliss, B. D., Fossella, J., Flombaum, J. I., & Posner, M. I. (2005). The activation of attentional networks. NeuroImage, 26(2), 471–479. https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2005.02.004
3. Jaśkowski, P. (2009). Neuronauka poznawcza: Jak mózg tworzy umysł. Vizja Press & IT Warszawa.
4. Petersen, S. E., & Posner, M. I. (2012). The Attention System of the Human Brain: 20 Years After. Annual Review of Neuroscience, 35(1), 73–89. https://doi.org/10.1146/annurev-neuro-062111-150525
5. Posner, M. I., & Rothbart, M. K. (2007). Research on Attention Networks as a Model for the Integration of Psychological Science. Annual Review of Psychology, 58(1), 1–23. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085516
6. Rueda, M., Pozuelos, J., & Cómbita, L. (2015). Cognitive Neuroscience of Attention From brain mechanisms to individual differences in efficiency. AIMS Neuroscience, 2, 183–202. https://doi.org/10.3934/Neuroscience.2015.3.183

Neurobiologiczne korelaty treningu muzycznego i jego wpływ na proces percepcji słuchowej

Paulina Jasińska
Uniwersytet Jagielloński

Gra na instrumentach muzycznych jest złożonym procesem poznawczym, wymagającym zintegrowania wielu systemów – m.in. systemu motorycznego, słuchowego i somatosensorycznego (patrz prace przeglądowe Gaser, Schlaug, 2003; Zatorre, Chen, Penhune, 2007). Przyczynia się ona do wyspecjalizowania umiejętności bezpośrednio związanych z wymienionymi systemami, a ponadto wzrokowo-przestrzennych, słuchowoprzestrzennych czy też pamięciowych (Gaser, Schlaug, 2003; Zatorre i in., 2007; Münte, Kohlmetz, Nager, Altenmüller, 2001). Niezależnie od poziomu skomplikowania wykonywanego utworu, zostają zaktywizowane liczne neuronalne mechanizmy, które są zaangażowane w produkcję oraz percepcję danego dzieła (Zatorre i in., 2007). Owa interakcja pomiędzy systemami oraz poziom jej złożoności skutkują licznymi zmianami neuronalnymi. Zmiany te dotyczą choćby reorganizacji kory somatosensorycznej, motorycznej czy słuchowej w grupie muzyków (Elbert, Pantev, Wienbruch, Rockstroh, Taub, 1995; Schneider i in., 2002, Gaser, Schlaug, 2003), jak też poziomu aktywacji określonych regionów mózgu (m.in. Zatorre i in., 2007). Dane z badań z wykorzystaniem technik neuroobrazowania, pochodzące z obserwacji muzyków profesjonalnych, muzyków amatorów, jak również osób niebędących muzykami, wykazały istnienie zależności np. między objętością istoty szarej i białej w niektórych obszarach mózgu a wykształceniem muzycznym (Schlaug, 2003). Warto również wspomnieć o wyraźnej przewadze muzyków w zadaniach dotyczących percepcji bodźców słuchowych. Jest to spowodowane specyfiką treningu muzycznego, który stanowi intensywną pracę nad przetwarzaniem akustycznych struktur dźwiękowych oraz wykrywaniem różnic pomiędzy wytwarzanymi i słyszanymi tonami (Han, Goudbeek, Mos Swerts, 2019). Doprowadza to do zwiększenia wrażliwości na słyszane dźwięki. Mogą być one rozważane nie tylko w kategoriach

muzycznych. Podwyższone zdolności percepcyjne dotyczące zmysłu słuchu obejmują również przetwarzanie języka (m.in. Delogu, Lampis, Belardinelli, 2010; Han i in., 2019; Patel, 2003; Patel, Gibson, Ratner, Besson, Holcomb, 1998). Osoby z doświadczeniem muzycznym wykazują się większą sprawnością w wykrywaniu dyskretnych różnic pomiędzy tonami. Uważa się, że zdolność ta może przełożyć się na większą łatwość nabywania języka obcego (Zeromskaite, 2014).

Wspomniane obserwacje stanowią wyzwanie dla m.in. neurokognitywistyki muzyki – dziedziny skupiającej się na neuronalnym podłożu percepcji i produkcji muzyki oraz plastyczności mózgu spowodowanej rozwojem muzycznym (Pantev, Herholz, 2011). Referat składał się będzie z dwóch części. Celem pierwszej będzie omówienie podstawowych zmian adaptacyjnych zachodzących pod wpływem praktyki muzycznej (w szczególności w pierwszorzędowej korze somatosensorycznej, słuchowej oraz motorycznej). Zostaną tu również zaprezentowane różnice w organizacji neuronalnej między grupą muzyków i niemuzyków. W drugiej części natomiast zostaną przedstawione rozbieżności w poziomie sprawności percepcyjnej między muzykami i nie-muzykami. Różnice te będą dotyczyły zarówno przetwarzania dźwięków rozpatrywanych w kategoriach muzycznych, jak również w kategoriach językowych.

Bibliografia

1. Delogu, F., Lampis, G., Belardinelli, M. O. (2010). From melody to lexical tone: Musical ability enhances specific aspects of foreign language perception. European Journal of Cognitive Psychology, 22(1), 46-61.
2. Elbert, T., Pantev, C., Wienbruch, C., Rockstroh, B., Taub, E. (1995). Increased cortical representation of the fingers of the left hand in string players. Science, 270(5234), 305-307.
3. Gaser, C., Schlaug, G. (2003). Brain structures differ between musicians and non-musicians.
4. The Journal of Neuroscience, 23(27), 9240–9245.
5. Han, Y., Goudbeek, M., Mos, M., Swerts, M. (2019). Mandarin tone identification by tonenaïve musicians and non-musicians in auditory-visual and auditory-only conditions. Frontiers in Communication, 4(70), 1-14. doi: 10.3389/fcomm.2019.00070
6. Münte, T. F., Kohlmetz, C., Nager, W., Altenmüller, E. (2001). Neuroperception. Superior auditory spatial tuning in conductors. Nature, 409(6820), 580.
doi.org/10.1038/35054668 Pantev, C., Herholz, S. C. (2011). Plasticity of the human auditory cortex related to musical training. Neuroscience and Biobehavioral Reviews, 35(10),

2140–2154. doi:10.1016/j.neubiorev.2011.06.010
7. Patel, A. D. (2003). Language, music, syntax and the brain. Nature neuroscience, 6(7), 674681.
8. Patel, A. D., Gibson, E., Ratner, J., Besson, M., Holcomb, P. J. (1998). Processing syntactic relations in language and music: An event-related potential study. Journal of cognitive neuroscience, 10(6), 717-733.
9. Schlaug, G. (2003). The brain of musicians. W: I. Peretz, R. Zatorre (red.), The cognitive neuroscience of music (s. 366-381). New York: Oxford University Press Inc.
10. Zatorre, R., Chen, J., Penhune, V. (2007). When the brain plays music: Auditory-motor interactions in music perception and production. Nature reviews. Neuroscience, 8, 547–558. doi.org/10.1038/nrn2152
11. Zeromskaite, I. (2014). The Potential Role of Music in Second Language Learning: A Review Article. Journal of European Psychology Students, 5(3), 78–88.

Stereotyp wrażliwego muzyka: prawda czy mit?

Martyna Łucja Mielnik, Patrycja Gryczan
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Celem badania było określenie, czy możliwe jest ustalenie istotnych różnic w zakresie empatii, aleksytymii oraz cech mrocznej triady między muzykami a osobami niezajmującymi się tą dziedziną. W odniesieniu do celu badania postawiono 3 hipotezy:
H1: Muzycy wykazywać będą wyższy poziom narcyzmu od osób niezajmujących się muzyką.
H2: Nasilenie empatii wśród muzyków będzie większe, niż u osób niezajmujących się muzyką.
H3: Muzycy cechować się będą niższym poziomem aleksytymii, niż osoby niezajmujące się muzyką.

W badaniu wzięło udział 168 osób (82 kobiety i 86 mężczyzn), spośród których 92 respondentów (50 kobiet i 42 mężczyzn) zakwalifikowano jako muzyków, a 76 osób (32 kobiety i 44 mężczyzn) uznano za niezwiązane z wykształceniem muzycznym. W kategoryzacji tej uwzględniano zarówno wykształcenie bazujące na uczęszczaniu do państwowych, jak i prywatnych ośrodków kształcenia muzycznego, a także pracę własną w kierunku rozwoju muzycznego. Wiek osób badanych mieścił się w przedziale od 18 do 50 lat (M= 22,36; SD=5,09). Badanie przeprowadzono w schemacie korelacyjnym. Do pomiaru natężenia cech mrocznej triady wykorzystano Skalę Mrocznej Triady (Jones, Paulhus, 2014). W celu zmierzenia nasilenia empatii posłużono się Indeksem Reaktywności Emocjonalnej (M.H. Davis, 1980, 1983; polska adaptacja J. Kubiak). Kolejnym wykorzystanym narzędziem była Skala Aleksytymii Toronto (Tylor, Ryan i Bagby, 1992; tłumaczenie Prusik i Chodorowska, 2016). W procesie rekrutacji osób do badania posłużono się metodą kuli śnieżnej. Badanie zostało przeprowadzone drogą elektroniczną poprzez umieszczenie ankiety na platformie internetowej. Link do niej został umieszczony na grupach przeznaczonych dla studentów kierunków związanych z muzyką, forach

dotyczących koncertów muzycznych różnych gatunków itp. Okres zbierania wyników obejmował lipiec oraz sierpień 2019 r. Jednoczynnikowa analiza wariancji wykazała, iż muzycy, w porównaniu z osobami niezajmującymi się działalnością muzyczną, osiągnęli istotnie wyższe wyniki w natężeniu narcyzmu $F(1, 170) = 9.99$; $p = .002$. Kolejną testowaną zmienną był poziom empatii, w której muzycy również uzyskali istotnie wyższy wynik względem grupy niemuzyków, $F(1, 170) = 4.26$; $p = .041$. Następnie sprawdzono natężenie aleksytymii – z analizy wynikło, iż osoby zajmujące się muzyką posiadają istotnie niższy poziom aleksytymii w porównaniu do niemuzyków, $F(1, 170) = 4.14$; $p = .043$. Ponadto badanie wykazało, iż nasilenie narcyzmu koreluje dodatnio z długością czasu, od jakiego respondenci zajmowali się muzyką. Pamiętać natomiast należy, że badanie, ze względu na swój charakter, nie wskazuje, czy to zajmowanie się muzyką rozwija cechy narcystyczne, czy zachodzi zależność w odwrotnym kierunku - możliwa jest bowiem również sytuacja, w której wysokie natężenie narcyzmu stanowi czynnik podtrzymujący zajmowanie się muzyką. Badanie pomogło w sprawdzeniu tzw. stereotypu “wrażliwego muzyka”. Faktycznie wykazano, iż muzycy są bardziej empatyczni i lepiej rozpoznają emocje, ale również cechują się egocentryzmem. Wyniki mogą posłużyć jako wskazówka do konstruowania treści kierowanych do osób zajmujących się muzyką, ale również jako informacja na temat rozkładu wymienionych cech w danej grupie, co może być polem do przeprowadzania dalszych, bardziej szczegółowych badań.

Sesja referatowa 4

Wpływ terapii metapoznawczej i poznawczo-behawioralnej na leczenie zespołu lęku uogólnionego

Wiktoria Sielwanowska, Bartłomiej Syzdoł, Michalina Pytka, Karolina Frankowska
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej

Zespół lęku uogólnionego (GAD) to zaburzenie psychiczne należące do grupy zaburzeń lękowych przejawiające się uporczywym i uogólnionym lękiem niewiążącym się z żadnym określonym czynnikiem. Szacuje się, że ok. 5% osób na świecie cierpi na GAD. Celem pracy jest przedstawienie i porównanie skuteczności terapii metapoznawczej (MCT) i poznawczo-behawioralnej (CBT) w leczeniu zespołu lęku uogólnionego.

Korzystając z bazy danych PubMed z ustawionym deskryptorem czasowym na lata 2009-2020 przeprowadzono analizę literatury dokumentującej wpływ terapii metapoznawczej i poznawczo-behawioralnej na leczenie GAD. Wyniki badań oceniano na podstawie kwestionariusza skłonności do zmartwień oraz ich nasilenia (PSWQ), a także innych skal mierzących nasilenie zaburzeń lękowych i depresji. Badanie, w którym oceniano skuteczność terapii poznawczo-behawioralnej przeprowadzono w grupie 134 pacjentów (Melinda A. Stanley i wsp., 2009). Pięciu terapeutów przeprowadziło 10 sesji indywidualnych w ciągu 12 tygodni. Zaobserwowano spadek skłonności do zmartwień największy po 12 tygodniach od rozpoczęcia leczenia (z 53.6 do 42.5 w skali PSWQ). Skuteczność terapii metapoznawczej oceniano na podstawie badania w grupie 23 pacjentów (Svein Haseth i wsp., 2019). Wzięli oni udział w 10 grupowych sesjach (90min). Zgodnie ze znormalizowanymi kryteriami Jacobsona dotyczącymi wyzdrowienia 65,3% wyzdrowiało po leczeniu, 30,4% uległo poprawie, a 4,3% nie wykazało żadnej zmiany. W skali PSWQ zaobserwowano spadek (z 71.52 na 38.35). W porównaniu skuteczności terapii metapoznawczej i poznawczo-behawioralnej, większe korzyści przynosi ta pierwsza. Przeprowadzono badanie, w którym 28 pacjentów zostało poddanych CBT, a 32 MCT (Dr. Hans M. Nordhal i wsp., 2018). Przeprowadzono 17 sesji (60min) w ciągu

12 tygodni. Zaobserwowano zdecydowanie większy spadek skłonności do zmartwień i ich nasilenia (skala PSWQ) po zakończeniu terapii metapoznawczej (z 65.1 do 42.93) niż terapii poznawczo-behawioralnej (z 67.6 do 54.67).

Przedstawione badania pokazują, że zarówno terapia metapoznawcza jak i poznawczo-behawioralna przynoszą korzyści w leczeniu zespołu lęku uogólnionego. Jednak wykazano, że MCT pozwala na uzyskanie większych efektów. W przyszłości wyniki tych badań mogą posłużyć jako podstawa do opracowywania planu leczenie osób z GAD. Możliwe, iż połączenie tych dwóch terapii mogłoby przynieść jeszcze większe korzyści, co znacząco poprawiłoby jakość życia ludzi z zaburzeniami lękowymi. Nie znaleziono wielu publikacji na dany temat. Potrzeba badań, które umożliwiłyby ocenę stosowania obu terapii jednocześnie, które zostaną przeprowadzone na większej grupie pacjentów.

Bibliografia

1. “Group Metacognitive Therapy for Generalized Anxiety Disorder: A Pilot Feasibility Trial” Swein Haseth, Stian Solem,Grethe Baardsen Sørø,Eirin Bjørnstad,Torun Grøtte,Peter Fisher
2. “Cognitive Behavior Therapy for Generalized Anxiety Disorder Among Older Adults in Primary Care: A Randomized Clinical Trial” Melinda A. Stanley, Nancy Wilson, Diane M. Novy, Howard M. Rhoades, Paula Wagener, Anthony J. Greisinger, Jeffrey A. Cully, Mark E. Kunik
3. “Metacognitive therapy versus cognitive–behavioural therapy in adults with generalised anxiety disorder” Hans M. Nordahl, Thomas D. Borkovec, Roger Hagen, Leif E. O. Kennair, Odin Hjemdal, Stian Solem, Bjarne Hansen, Svein Haseth,Adrian Wells
4. “Developmental Risk Factors in Generalized Anxiety Disorder and Panic Disorder” Michelle G. Newman, Ki Eun Shin,Andrea R. Zuellig
5. “Cognitive-behavioral therapy for anxiety disorders: an update on the empirical evidence” Antonia N. Kaczkurkin,Edna B. Foa,

Przychodzi(?) głuchy do lekarza... Zalecenia i wnioski praktyczne z badań doświadczeń osób głuchych w kontakcie ze służbą zdrowia

Tomasz Krawczyk
Instytut Psychologii Stosowanej
Uniwersytet Jagielloński
Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej

Wystąpienie ma na celu zwrócenie uwagi na potrzeby osób głuchych w kontakcie ze służbą zdrowia, w tym szczególnie zdrowia psychicznego, a także przedstawienie praktycznych wniosków z opublikowanych już badań. Prowadzone od wielu lat badania (m.in. Best, Allen, 2014; Fellinger, Holzinger, Pollard, 2012; Reeves, Kokoruwe, 2005; Witko, Boyles, Smiler, McKee, 2017; Włodarczak, 2018) wskazują na liczne niedogodności w tym zakresie. Do najważniejszych należą: bariery komunikacyjne, mały dostęp do informacji medycznych w języku migowym, niska świadomość zdrowia osób głuchych oraz dostosowanie testów i kwestionariuszy (Bosch-Baliarda, Soler Vilageliu, Orero, 2019). Część z nich jest spowodowanych nieświadomością potrzeb i problemów osób głuchych (Fileccia, 2011). Wiąże się to ze zmianą postrzegania głuchoty, która uznawana jest już nie (tylko) jako dysfunkcja czy brak. Ciągle rozwijane Deaf studies rozpatrują ją w nurcie językowo-kulturowym, będąc ogólną wiedzą o osobach głuchych (Sak, 2014; Tomaszewski, 2018). Takie szersze spojrzenie na głuchotę coraz mocniej ugruntowuje się w Polsce, wymuszając poszerzenie perspektywy społeczeństwa, a co za tym idzie – wzrost dostępności świadczeń dla osób głuchych oferowanych przez podmioty i instytucje publiczne, w tym służbę zdrowia (Wiśniewska, 2020). Badacze zwracają również uwagę na rolę edukacji oraz szkoleń dla obecnych i przyszłych profesjonalistów (Fileccia, 2011). Tym cenniejszy jest fakt, że większość z badań w temacie głuchoty zawiera wnioski, których wprowadzenie może znacząco poprawić jakość doświadczeń głuchych

pacjentów i klientów. W wystąpieniu przedstawię najważniejsze z tych rekomendacji wraz z omówieniem istotnych problemów w kontaktach z osobami głuchymi.

Bibliografia

1. Best, Z., Allen, L. (2014). The Consequence of Decisions: Deaf Mental Health. Deaf Mental Health Development Group Report. Kites Trust, Wellington.
2. Bosch-Baliarda, M., Soler Vilageliu, O., Orero, P. (2019). Toward a Sign Language-Friendly Questionnaire Design. The Journal of Deaf Studies and Deaf Education, 24(4), 333-345.
3. Fellinger, J., Holzinger, D., Pollard, R. (2012). Mental health of deaf people. The Lancet, 379(9820), 1037-1044.
4. Fileccia, J. (2011). Sensitive care for the deaf: a cultural challenge. Creative Nursing, 17(4), 174-179.
5. Reeves, D., Kokoruwe, B. (2005). Communication and communication support in primary care: A survey of deaf patients. Audiological Medicine, 3(2), 95-107.
6. Sak, M. (2014). Deaf Studies w Polsce. DEAF, 7.
7. Tomaszewski, P. (2018). Implanty ślimakowe–etyka a wybór. Kultura-Społeczeństwo-Edukacja, (2), 155-181.
8. Wisniewska, D. (2020). Zdrowie psychiczne g/Głuchych Polaków a organizacja pomocy psychiatryczno-psychologicznej. W: Osoby Głuche w Polsce 2020. Wyzwania i rekomendacje. Raport Komisji Ekspertów ds. Osób Głuchych, 63-68.
9. Witko, J., Boyles, P., Smiler, K., McKee, R. (2017). Deaf New Zealand sign language users’ access to healthcare. NZ Med J, 130(1466), 53-61.
10. Włodarczak, A. (2018). Głuchy pacjent. Wyzwania i potrzeby. Psychoskok, Konin.

Psychoedukacja opiekunów osób z chorobą afektywną dwubiegunową – czy jest ona skuteczna?

Bartłomiej Syzdoł, Wiktoria Sielwanowska, Michalina Pytka, Karolina Frankowska
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Studenckie Koło Naukowe przy Zakładzie Psychologii Stosowanej

Choroba afektywna dwubieguowa (ChAD) to przewlekła choroba związana z zaburzeniami czynnościowymi i poznawczymi oraz zwiększonym ryzykiem samobójstwa. Charakteryzuje się nawracającymi wahaniami nastroju. Może mieć duży wpływ zarówno na pacjentów, jak i ich opiekunów. Maniakalne epizody choroby często zakłócają życie codziennie opiekunów, którzy w zdecydowanej większości są rodziną pacjenta. Ich rola jest wymagająca i przygnębiająca. Wpływa na zdrowie, pracę i jakość życia. Częstość występowania ChAD wynosi 0,5-5% populacji.

Celem pracy jest przedstawienie skuteczności psychoedukacji opiekunów osób z chorobą afektywną dwubiegunową. Przeprowadzono analizę literatury przedmiotu dokumentującą wykorzystanie psychoedukacji opiekunów osób z ChaD w bazie danych PubMed oraz Google Scholar z deskryptorem czasowym nastawionym na lata 2015-2021. Przegląd obejmuje badania przeprowadzone łącznie na 128 opiekunach. Randomizowane badania przeprowadzane były na opiekunach zajmujących się osobami z chorobą afektywną dwubiegunową typu I i II. W badaniu w Australii na grupie 32 opiekunów podjęto dwie 150-minutowe sesje. W porównaniu z grupą kontrolną wykazano spadek obciążenia oraz wzrost wiedzy i poczucia własnej skuteczności opiekunów w grupie eksperymentalnej. Badanie 46 opiekunów w Stanach Zjednoczonych pokazało, że zarówno stosowanie terapii „Leczenie skoncentrowane na rodzinie – interwencja promująca zdrowie” (FFT-HPI) oraz „Edukacja zdrowotna” (HE) poprawia zachowania zdrowotne opiekunów obserwowane w obu terapiach, przy czym wyższy wzrost obserwuje się w grupie z terapią FFT-HPI, tuż po ich zakończeniu oraz 6 miesięcy później, a także sześciokrotnie większe zmniejszenie objawów depresji opiekunów poddanych terapii FFT-

HPI w porównaniu z terapią HE. W badaniu 50 opiekunów w Indiach na grupie eksperymentalnej przeprowadzono 5 sesji psychoedukacji i stwierdzono znaczną poprawę wiedzy opiekunów i spadek ich obciążenia bezpośrednio po terapii oraz po 1 i 3 miesiącach w porównaniu z grupą kontrolną otrzymującą tylko rutynowe instrukcje.

W badaniach wykazano korzyści płynące z wykorzystania psychoterapii opiekunów pacjentów z ChAD. Stwierdzono, że może poprawić ona ich wiedzę na temat choroby oraz zmniejszyć obciążenie, stres oraz objawy depresji. Edukacja opiekunów może przynieść korzyści pacjentom z ChAD. Taka forma terapii może być w przyszłości stosowana jako standardowa pomoc w leczeniu ChAD zwiększając jej skuteczność. Potrzeba jednak badań przeprowadzonych na większych grupach opiekunów z uwzględnieniem oceny farmakoterapii pacjentów oraz stosowania ujednoliconych formularzy oceniających opiekunów.

Psychologiczna charakterystyka osób tatuujących się

Klaudia Jabłońska
Katolicki Uniwersytet Lubelski
Koło Naukowe Studentów Psychologii KUL

Pierwsze psychologiczne publikacje dotyczące problematyki tatuażu, przypisywały mu negatywne konotacje. Głównie rozumiano go jako akt autoagresji bądź niezdrową formę samopomocy. Prowadzono liczne badania nad postrzeganiem siebie, samooceną, czy też cechami osobowości osób tatuujących się, nie mogąc dojść do jednoznacznych wniosków, czy faktycznie tatuaże stanowią przejaw psychopatologii. Niniejsza praca stanowi przegląd badań nad charakterystykami psychologicznymi osób tatuujących się, przede wszystkim nad samooceną, cielesnością, wybranymi cechami osobowości oraz różnicami międzypłciowymi.

Prospołeczność, czyli otwartość na innych – zamknięcie na siebie?

Adrianna Jakubowska, Izabela Kaźmierczak
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Osoby zachowujące się prospołecznie są głównie pozytywnie odbierane przez społeczeństwo. Ocenia się je między innymi jako bardziej moralne i uczciwe (Liebrand i in., 1986). Ponadto, u osób tych odnotowuje się większe poczucie szczęścia (Dunn, Aknin, Norton, 2014). Pozytywny związek poczucia szczęścia z prospołecznością nie jest jednak jasny. Niekiedy jest nawet podważalny (Falk i Graber, 2020). Istnieje też niewiele badań weryfikujących negatywne czynniki związane z zachowaniami prospołecznymi. Celem referatu jest wypełnienie tej luki i tym samym próba odpowiedzi na pytania: jakie cechy charakteryzują osoby prospołeczne oraz które z nich sprzyjają, a które nie sprzyjają poczuciu szczęścia. Podstawę tego tematu stanowią wyniki przeprowadzonego badania, wskazujące na istnienienegatywnych cech charakteryzujących osoby prospołeczne.

W prezentowanym badaniu wzięły udział 233 osoby. Badanie miało charakter eksperymentalny. Jego celem było sprawdzenie wpływu procesu porównań społecznych na orientacje społeczne, do których zalicza się między innymi tendencja do podejmowania zachowań prospołecznych. Badano również potencjalne czynniki oddziałujące na weryfikowany związek przyczynowo-skutkowy. W badaniu użyto zadania komputerowego skłaniającego osobę badaną do porównywania społecznego. Wykorzystano również narzędzia takie jak: *SVO Slider Measure* (Murphy, Ackermann, Handgraaf, 2013) mierzące orientację społeczną, przetłumaczoną na język polski skalę *The Self-Assessment Manikin SAM* (Bradley i Lang, 1994) badającą m.in. nastrój i poczucie kontroli/dominacji, kwestionariusz IPIP-B5-50 (Strus, Cieciuch, Rowiński, 2011) badający osobowość oraz Skalę Samooceny SES (Łaguna, Lachowicz-Tabaczek, Dzwonkowska, 2007). Wyniki badania nie potwierdziły związku przyczynowo-skutkowego procesu porównań społecz-

nych i orientacji społecznych. Zaobserwowano jednak wyjątkową charakterystykę osób prospołecznych. Analizy wykazały bowiem, iż osoby prospołeczne mają wyższy stopień poczucia podporządkowania/braku kontroli, są bardziej ugodowe, mają niższą samoocenę oraz częściej doświadczają poczucia winy w sytuacji nie zrobienia czegoś.

Podczas wystąpienia będzie mieć miejsce szczegółowe przedstawienie wyników badania na tle dotychczasowej wiedzy naukowej. W tym obszarze szczególna uwaga zostanie poświęcona analizie różnic międzypłciowych dotyczących m.in. poczucia winy. Dodatkowo rozważony zostanie problem związku wymienionych cech charakteryzujących osoby prospołeczne z poczuciem szczęścia. Tym samym podjęta zostanie próba poszerzenia wiedzy naukowej na temat zachowań prospołecznych w kontekście szczęścia.

Bibliografia

1. Bradley, M. M., Lang, P. J. (1994). Measuring emotion: The Self-Assessment Manikin and the semantic differential. Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 25(1), 49–59.
2. Dunn, E. W., Aknin, L. B. Norton, M. I. (2014). Prosocial spending and happiness: Using money to benefit others pays off. Current Directions in Psychological Science, 23(2), 41–47.
3. Falk, A., Graeber, T. (2020). Delayed negative effects of prosocial spending on happiness. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 117(12), s. 6463–6468.
4. Liebrand, W. B. ., Jansen, R. W. T. ., Rijken, V. M., Suhre, C. J. . (1986). Might over morality: Social values and the perception of other players in experimental games. Journal of Experimental Social Psychology, 22(3), s.203–215.
5. Łaguna, M., Lachowicz-Tabaczek, K., Dzwonkowska, I. (2007). Skala Samooceny SES Morrisa Rosenberga - polska adaptacja metody. Psychologia Społeczna, 2, s. 164-176.
6. Murphy, R. O., Ackermann, K. A. (2013). Social Value Orientation: Theoretical and Measurement Issues in the Study of Social Preferences. Personality and Social Psychology Review, 20(10), s. 1-29.
7. Strus, W., Cieciuch, J., Rowiński, T. (2011). Kołowy model struktury cech osobowości w ujęciu Lewisa Goldberga. Studia Psychologica, 11(2), 65-93.

Sesja referatowa 5

Poznawanie potencjalnych teściów oraz przedstawianie partnera związku intymnego własnym rodzicom – analiza retrospektywna

Agata Ukleja, Paweł Ciesielski
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Koło Naukowe Psychologii Rodziny UAM

Relacje z teściami oraz rodzicami stanowią jeden z ważnych predyktorów satysfakcji małżeńskiej. Relacje te rozpoczynają się wcześnie w związku młodych dorosłych. W miarę trwania związku partner jest angażowany w coraz więcej wspólnych aktywności, w tym kontakt z rodziną pochodzenia. Mało wiadomo jednak o tej rodzącej się relacji rodziców i teściów z parą przed zawarciem małżeństwa. Wstępne doniesienia wskazują, że spotkanie z teściami może być postrzegane przez osoby m.in. w kategoriach stresu, lęku przed oceną, potrzebą autoprezentacji. Niniejszy referat opisuje wyniki badania retrospektywnego zrealizowanego w 2020r. Polegało ono na przeprowadzeniu częściowo ustrukturyzowanych wywiadów pogłębionych na temat wspomnień poznania potencjalnych teściów oraz przedstawienia partnera swoim rodzicom. W badaniu wzięło udział 8 osób (62,5% kobiety, 37,5% mężczyźni) w wieku 21-28 lat (M = 23,5; SD = 2,67). Pytania do wywiadu powstały inspirowane danymi zebranymi w poprzednim etapie badania referowanym w 2019 roku. Transkrypty wypowiedzi zostały poddane analizie jakościowej z użyciem sędziów kompetentnych (zgodność sędziów W Kendala > 0.83) i na jej podstawie wyodrębniono główne motywy obecne we wspomnieniach osób badanych (stres, obawy, cechy spotkania, relacja z dorosłymi, relacja z partnerem). Aż 87,5% osób przygotowywało siebie lub partnera na spotkanie, 75% zgłaszało obawy dotyczące poznania potencjalnych teściów, jednak tylko 12,5% stresowało się przedstawianiem partnera swoim rodzicom, 62,5% czuło, że rodzice akceptują partnera. Pomimo różnic w prze-

żywaniu tych sytuacji, można odnaleźć wiele cech wspólnych, obecnych w większości wypowiedzi. Uczestnicy pamiętają te wydarzenia pozytywnie oraz twierdzą, że miały one korzystny wpływ na dalsze relacje w związku. W dyskusji analizowane są możliwe konsekwencje tych spotkań oraz dalsze kierunki badań.

Polska adaptacja i walidacja kwestionariusza do pomiaru dystresu tożsamościowego (*Identity Distress Survey*)

Kamil Janowicz, Paweł Ciesielski, Joanna Ćwiklińska, Anita Piasecka
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Koło Naukowe Psychologii Rodziny UAM

Obserwowane coraz częściej trudności w zakresie formowania tożsamości u nastolatków i młodych dorosłych mogą skutkować doświadczaniem silnego dystresu tożsamościowego, który zaburza codzienne funkcjonowanie młodych ludzi. W niniejszym referacie przedstawione zostaną efekty prac nad polską adaptacją *Identity Distress Survey* – narzędzia do oceny natężenia dystresu tożsamościowgo (podskala IPS) i jego negatywnego wpływu na codziennego funkcjonowanie (podskala GID).

Praca nad adaptacją obejmowały tłumaczenie itemów metodą *translate – back translate* oraz ocenę adekwatności polskich itemów przez trzech sędziów kompetentnych. Tak przygotowaną wersję kwestionariusza (IDS-PL) poddano empirycznej weryfikacji w dwóch badaniach z udziałem osób w wieku od 18 do 25 lat. W pierwszym badaniu udział wzięło 182 osoby (66% kobiet), które oprócz IDS-PL wypełniły Skalę Wymiarów Rozwoju Tożsamości (DIDS). Analizy wykazały dobrą rzetelność wewnętrzną IDS-PL (α=.81), oraz akceptowalną rzetelność obu podksal (α=.69 dla IPS i α=.80 dla GID). Konfirmacyjna analiza czynnikowa wykazała dobre dopasowanie wewnętrznej struktury IDS-PL do danych. Ponadto, zgodnie z postawioną hipotezą, doświadczanie silniejszego dystresu tożsamościowego było związane z silniejszym natężeniem eksploracji ruminacyjnej.

Drugie badanie (N=247; 73% kobiet) potwierdziło dobrą rzetelność wewnętrzną całej IDS-PL (α=.81) oraz dla obu podskal (α=.73 dla IPS i α=.78 dla GID). Dokonano także wa-

lidacji kryterialnej narzędzia. W tym celu uczestnicy wypełnili Skalę Wymiarów Rozwoju Tożsamośći (DIDS), Kwestionariusz Poczucia Sensu w Życiu (MLQ), Skalę Samooceny Rosenberga (SES), Kwestionariusz Zdrowia Ogólnego (GHQ) oraz zostali poproszeni o opisanie definiującego ich tożsamość wspomnienia i wyobrażenia własnego przeszłości. Silniejsze doświadczanie dystresu tożsamościowego i jego konsekwencji wiązało się z niższą samooceną, niższym poczuciem sensu w życiu, niższym poziomem zdrowia ogólnego i psychicznego, większym natężeniem eksploracji ruminacyjnej oraz większymi trudnościami w opisaniu definiujących tożsamość wspomnień i wyobrażeń własnej przyszłości.

Uzyskane wyniki wskazują, że IDS-PL jest rzetelnym narzędziem, które może być wykorzystywane do badania dystresu tożsamościowego u nastolatków i młodych dorosłych.

Retrospektywna ocena stosowania agresywnych praktyk wychowawczych a natężenie cech mrocznej triady w percepcji młodych dorosłych

Małgorzata Zarzycka, Wiktoria Sośniuk
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Celem badania była analiza związku między praktykami rodzicielskimi matki i ojca a cechami Mrocznej Triady w dorosłym życiu ich dziecka. Szukano odpowiedzi na pytania: (1) czy agresywne praktyki rodzicielskie (agresja psychologiczna, monitoring, kary cielesne, metody punitywne) mają związek z nasileniem cech Mrocznej Triady w życiu dorosłym dziecka, oraz (2) czy istnieje związek między częstotliwością stosowania tych praktyk a płcią rodzica. Postawiono następujące hipotezy:
H1: Im częstsze stosowanie agresywnych praktyk rodzicielskich tym wyższe natężenie cech Mrocznej Triady w życiu dorosłym dziecka.
H2: Ojcowie częściej niż matki stosują agresywne praktyki rodzicielskie.

W badaniu wzięło udział 164 osób (109 kobiet i 55 mężczyzn) w wieku od 18 do 54 roku życia (M = 23, 3; SD = 6, 25). Najwięcej osób badanych pochodziło z dużych miast, powyżej 500 tys. (N = 59), a najmniej z małych wsi (N = 32). Najwięcej respondentów posiadało wykształcenie zawodowe (N = 98), a najmniej podstawowe (N = 4). W badaniu wzięło udział 17 osób posiadających dzieci oraz 147 osób bezdzietnych.Badanie przeprowadzono w schemacie korelacyjnym.

W celu zmierzenia praktyk wychowawczych użyto kwestionariusza Retrospektywny Inwentarz Praktyk Wychowawczych (*Dimension Of Discipline Inventory*, DDI, autorstwa M. Straus, i A. Fauchier, 2005-2011) w polskiej adaptacji Dominiak – Kochanek i Kulawskiej (2014). Do pomiaru natężenia cech Mrocznej Triady użyto kwestionariusza Skali Mrocznej Triady (Jones, Paulhus, 2014).

Osoby badane dobierane były metodą „kuli śnieżnej”. Link do badania umieszczany był na forach studenckich i blogach rodzicielskich. Badani zaczynali od uzupełnienia krótkiej metryczki zawierającej pytania o wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie a także o posiadanie dzieci oraz ich płeć. Następnie osoby badane przechodziły do uzupełnienia Retrospektywnego Inwentarza Praktyk Rodzicielskich oraz Skali Mrocznej Triady.

Wyniki wykazały zależność między karami cielesnymi, agresją psychologiczną oraz metodami punitywnymi matki i ojca a psychopatią. Istotny statystycznie jest związek między narcyzmem a punitywnymi metodami stosowanymi przez matkę. Warto zwrócić uwagę na fakt, że jedynie makiawelizm nie koreluje z żadną z agresywnych praktyk rodzicielskich stosowanych zarówno przez matkę jak i ojca. Wszystkie istotne statystycznie wskaźniki korelacji są dodatnie. Istniała istotnie słaba różnica w częstości stosowania metod punitywnych między matką a ojcem, $t(163) = 3,95$; $p < 0,001$, d Cohena = 0,280. Matki częściej niż ojcowie stosują metody punitywne w wychowaniu dzieci. Różnica w częstości praktykowania kar cielesnych wobec potomstwa między matką a ojcem okazała się nieistotna statystycznie, $t(163) = –1,01$; $p = 0,315$, d Cohena = –0,076. Istnieje istotnie słaba różnica w częstości stosowania agresywnych praktyk w wychowaniu a płcią rodzica, $t(163) = 2,01$; $p = 0,046$, d Cohena = 0,183. Matki przy wychowywaniu dzieci częściej przejawiają agresję psychologiczną niż ojcowie.

Wartościowym działaniem jest sprawdzenie, dlaczego nasze badanie wykazało odwrotną zależność niż przewidywana. Wyniki przedstawiają różnice między częstością stosowania metod poszczególnych metod wychowawczych między ojcem a matką. W celu wyciągnięcia dokładniejszych wniosków należy wykonać analizy odnoszące się do płci dziecka, które doświadcza tych praktyk.

Młodzi dorośli – czy dla satysfakcji ze związku liczy się tylko seks?

Konrad Guzowski, Gabriela Kania, Dominik Lech, Jakub Twarduś
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Przedmiot badań: Celem badania było przedstawienie istotnych, zdaniem młodych ludzi, zmiennych w kontekście satysfakcji ze związku. Jest ona bowiem coraz częściej spotykanym tematem w literaturze (Żak-Łykus, Nawrat, 2013). Jako ważne aspekty wymienia się satysfakcję seksualną (Lew-Starowicz, Długołęcka, 2002), bliskość, empatię (Janicka, Niebrzydowski, 1994), porozumienie seksualne i relacje z innymi osobami (Braun-Gałkowska, 1992).

Metoda: Badanie zostało przeprowadzone w formie ankiety opublikowanej w Internecie i miało charakter korelacyjny. Zostało zebranych 237 (182 kobiet i 55 mężczyzn) formularzy. Analizowane były pojedyncze osoby w wieku 19-25 lat, których minimalny staż związku wynosił jeden miesiąc. Pod uwagę brana była również deklaracja o wspólnym mieszkaniu.

Narzędzia: Osoby ankietowane wypełniły formularz, który zawierał Skalę Satysfakcji Ze Związku CSI-32 (Funk, Rogge, 2007; polska adaptacja Stawska, 2011), Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej (Plopa, 2017), *Bergen-Yale Sex Addiction Scale* (Andreassen, 2018), Jednowymiarową Skalę Bliskości Interpersonalnej (Jobczyk, 2014) oraz Skróconą Skalę Ilorazu Empatii (Jankowska-Siuda, 2017). Analiza: W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze przeprowadzono analizy statystyczne przy użyciu pakietu IBM SPSS Statistics 26. Za pomocą programu wykonano analizę podstawowych statystyk opisowych, analizę regresji liniowej metodą krokową, a także testy nieparametryczne U Manna-Whitneya.

Wnioski: Wyniki badania potwierdziły hipotezę i wykazały, że satysfakcja seksualna w prawie wszystkich grupach okazała się bardzo ważnym predyktorem, a do tego jedy-

nym w kontekście mężczyzn, niezależnie od tego, czy mieszkają oni z partnerką, czy też nie. Co więcej, dowiedziono, że zmienne takie jak staż związku, wiek lub poziom bliskości interpersonalnej nie mają w ich przypadku większego znaczenia. Dla kobiet oprócz satysfakcji seksualnej na pierwszy plan wysuwa się poczucie bliskości. W przypadku kobiet mieszkających z partnerem satysfakcja seksualna traci na znaczeniu w aspekcie bliskości. Interesujące jest także to, że im dłuższy jest staż związku młodych dorosłych, tym mniejsza jest satysfakcja płynąca z przebywania w nim. Jej poziom maleje również wraz z wiekiem u kobiet.

Bibliografia:

1. Żak-Łykus, A., Nawrat, M. (2013). Satysfakcja seksualna, życiowa i partnerska. In Family Forum 3, 171-186.
2. Janicka, I., Niebrzydowski, L. (1994). Psychologia małżeństwa, edycja 1. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
3. Braun-Gałkowska, M. (1992). Psychologiczna analiza systemów rodzinnych osób zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa, edycja 1 Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.
4. Lew-Starowicz, Z., Długołęcka, A. (2006). Edukacja seksualna, edycja 1. Warszawa: Świat Książki.
5. Wojciszke, B. (2018). Psychologia miłości, edycja 5. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne

O nudzie – spojrzenie teoretyczne i empiryczne na zjawisko nudy

Anna Nowacka
Uniwersytet Śląski

Wystąpienie ma na celu przybliżenie teoretycznego ujęcia nudy oraz skonfrontowanie go ze współczesnymi badaniami nad tym zjawiskiem. Wiele szkół psychologii próbowało wytłumaczyć przyczynę nudy oraz wskazywało na jej negatywne skutki. Psychoanaliza, behawioryzm czy psychologia poznawcza proponowały różne definicje jak i sposoby na nudę. W trakcie wystąpienia przedstawione zostaną ich założenia jak i możliwe konsekwencje tak różnie ujmowanego nudzenia się. Kwestia ilości dostarczanych bodźców, chęć przestrzegania zasad moralnych jak i próby znalezienia najbardziej korzystnego dla nas zajęcia – wszystko to może być uznane za pewien aspekt nudy. Psychodynamiczny podział na nudę patologiczną oraz chroniczną (Greenson, 1953) zmierzy się z nudą jako konsekwencją niezdolności skupienia się (Fisher, 1993) oraz nudą jako wytrychem ewolucji (Bench, Lench, 2013). Wspomniane zostaną również współczesne badania, które częstokroć polemizują z założeniami teorii, bądź potwierdzają tylko niektóre z ich aspektów. Poruszony zostanie też problem badania nudy. Dostępne kwestionariusze wydają się sprawdzać różne aspekty tego samego zagadnienia, a nie dokładnie ten sam konstrukt. Można więc założyć, że badanie badaniu nie równe (Vodanovich, Watt, 2015). Będę argumentować na rzecz pozytywów nudy oraz faktu, że jest nam ona niezbędna by poprawnie dostosowywać się do ciągle zmieniającego się środowiska (Elpidorou, 2014). Choć nadal panuje przekonanie, że inteligentny człowiek nigdy się nie nudzi postaram się pokazać, że nie jest to stuprocentowa prawda. Okazja do nudzenia się może być też sposobnością do powstawania nowych idei. A samo uczucie znudzenia się bywa wskaźnikiem, kiedy powinniśmy zmienić swoją pracę lub co najmniej sposób jej wykonania.

Bibliografia

1. Bench S.W., Lench H.C. 2013. On the Function of Boredom, Behavioral Sciences, nr 3, s. 459–472
2. Elpidorou A., 2014. The Bright Side of Boredom. Frontiers in Psychology 5: 1245
3. Fisher, C. D. (1993). Boredom at work: A neglected concept. Human Relations, 46, 395– 417
4. Greenson, R. R. (1953). On boredom. Journal of the American Psychoanalytic Association, 1, 7-21.
5. Vodanovich S., Watt J., 2015. Self-Report Measures of Boredom: An Updated Review of the Literature. The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied 150(2):1-33

Sesja posterowa

Kto ćwierka o Strajku Kobiet: sieci społeczne na Twitterze a podejmowanie decyzji o udziale w proteście

Magdalena Pietruch, Magdalena Biadała, Jakub Dakowski, Agata Kwiek, Jakub Partyka, Robert Szymański, Olgierd Zagozda
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Grupa Robocza Inżynierii Kognitywistycznej

Od października 2020 roku w Polsce trwają protesty antyrządowe zorganizowane przez ruch Ogólnopolski Strajk Kobiet. Odbywały się w kilkuset miastach i zgromadziły ponad 400 tysięcy uczestników, będąc jednymi z największych od czasów transformacji ustrojowej z 1989 roku (Pronczuk, 2020). Ogólnopolska debata na temat aborcji i samego strajku przeniosła się do mediów społecznościowych, które stały się jedną z głównych platform wymiany informacji o organizowanych protestach. Jak wskazuje Korolczuk (2016), podobne protesty sprzed 5 lat (gdy do Sejmu trafił projekt ustawy „Stop aborcji”) odniosły sukces m.in. właśnie dzięki wykorzystaniu mediów społecznościowych i emocjonalnej dynamiki mobilizacji. Okoliczności te pozwalają na przeprowadzenie obserwacji dotyczących formowania się ruchów społecznych poprzez analizę realnych wypowiedzi i relacji pomiędzy uczestnikami protestu online. W referacie przedstawione zostanie badanie wykorzystujące metody przetwarzania języka naturalnego oraz analizę sieci społecznych, którego celem była eksploracja predyktorów aktywnego uczestnictwa w proteście offline na podstawie danych pochodzących z serwisu Twitter.

Wyniki badań z zakresu psychologii aktywizmu wskazują, że ważnymi czynnikami motywującymi do zaangażowania się w działania polityczne są: poczucie relatywnej deprywacji, któremu towarzyszy złość (Smith i in., 2012), identyfikacja problemu dotyczącego dużej grupy (Kawakami i Dion, 1995) oraz silna identyfikacja z innymi członkami grupy, tworząca upolitycznioną tożsamość (Simon i Klandermans, 2001). Badania wykorzystujące dane zebrane online rzucają na te założenia nowe światło. Steinert-Threlkeld i in. (2015) zauważyli, że proces formowania się ruchów społecznych w mediach spo-

łecznościowych ma charakter zdecentralizowany, a kluczową rolę odgrywa w nich aktywność wielu aktorów o niskim stopniu centralności (słabiej powiązanych z siecią); badanie Larson i in. (2019) wspiera natomiast hipotezę, że protestujący tworzą silniej połączoną sieć społeczną niż porównywalna grupa osób niebiorących udziału w protestach. Naszym celem jest adaptacja tych badań na warunki polskie. Rezultaty pomogą lepiej zrozumieć czynniki wpływające na podejmowanie decyzji o udziale w proteście – głównych aktorów i społeczności, kluczowe słownictwo i emocje.

Dane do badania uzyskane zostały z pomocą usługi Recent Search oferowanej w ramach darmowej formy Twitter API 2.0. Wybrane zostały oryginalne tweety w języku polskim, które zawierały co najmniej 1 z 34 hashtagów związanych z protestami. Spośród tak pozyskanych danych (po ich przetworzeniu oraz anotacji metodą sędziów kompetentnych) utworzona została sieć społeczna użytkowników Twittera, którzy wyrazili poparcie dla protestów przeciwko ograniczaniu prawa do aborcji. Relacje pomiędzy osobami wypowiadającymi się pod hashtagami dotyczącymi protestu określone zostały na podstawie informacji o obserwujących ich użytkownikach. Dla każdej osoby tweetującej pobrana została lista obserwujących ją osób, na której podstawie wyróżnione zostały powiązania z innymi uczestnikami znajdującymi się w obrębie sieci.

Spośród użytkowników Twittera zainteresowanych Strajkiem Kobiet wyróżnione zostały dwie podgrupy: osoby deklarujące obecność na proteście w przynajmniej jednym z tweetów oraz osoby popierające protesty, ale nie deklarujące uczestnictwa offline. Utworzone zostały grafy skierowane, ilustrujące relacje wśród protestujących i w grupie porównawczej, pozwalające na zweryfikowanie podstawowej hipotezy: osoba jest bardziej skłonna by wziąć udział w proteście, jeśli wśród jej kontaktów społecznych są osoby, które również uczestniczyły w proteście. W referacie przedstawione zostaną wyniki ukazujące różnice pomiędzy protestującymi a grupą porównawczą, wskazujące na możliwe czynniki kluczowe dla podejmowania decyzji o udziale w proteście offline.

Bibliografia

1. Steinert-Threlkeld, Z. C., Mocanu, D., Vespignani, A. i Fowler, J. (2015). Online social networks and offline protest. EPJ Data Science, 4(1), 1-9.

2. Larson, J. M., Nagler, J., Ronen, J. i Tucker, J. A. (2019). Social networks and protest participation: Evidence from 130 million Twitter users. American Journal of Political Science, 63(3), 690-705.

3. Smith, H. J., Pettigrew, T. F., Pippin, G. M. i Bialosiewicz, S. (2012). Relative deprivation: A theoretical and meta-analytic review. Personality and social psychology review, 16(3),

203-232.
4. Simon, B. i Klandermans, P. G. (2001). Toward a social psychological analysis of politicized collective identity: Conceptualization, antecedents and consequences. American Psychologist, 56, 319-331.
5. Kawakami, K. i Dion, K. L. (1995). Social identity and affect as determinants of collective action: Toward an integration of relative deprivation and social identity theories. Theory & Psychology, 5(4), 551-577.
6. Korolczuk, E. (2016). Explaining mass protests against abortion ban in Poland: the power of connective action. Zoon politikon, (7), 91-113.
7. Pronczuk, M. (2020). Why Are There Protests in Poland? The New York Times. Pobrano z: https://nytimes.com/2020/10/27/world/europe/poland-abortion-ruling-protests.html?

Psychologiczna moc kina i jej następstwa

Dagmara Cioska
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Śląski

Young (2012) związek psychologii i filmu ilustruje poprzez trzy kategorie; „psychologia filmowców”, „psychologia w filmach”, „psychologia widza filmowego”. Moje wystąpienie będzie dotyczyć ostatniej z wymienionych, ze szczególnym uwzględnieniem tego, co dzieje się z widzem „po filmie”. Dokonam przeglądu teoretycznego zagadnień, wychodząc z założenia, że zarówno widzowie (by móc adekwatnie reagować do prezentowanych w filmach treści) jak i twórcy (by urefleksyjnić dylemat wolności artystycznej i odpowiedzialności twórczej) powinni zdawać sobie sprawę z ogromu mocy kina.

Kino ma wpływ na kształtowanie postaw widzów, m.in. wobec wybranych metod leczenia i to zarówno wśród laików, jak i profesjonalistów – studenci medycyny zmieniali postawę wobec leczenia elektrowstrząsami po seansie „Lotu nad kukułczym gniazdem” (Packer, 2007). Ponadto Brol (2014) zauważa, że w dwóch z czterech filmów, które zdobyły Oscary we wszystkich najważniejszych kategoriach („Lot nad kukułczym gniazdem” i „Milczenie owiec”) przedstawiono bohaterów-psychiatrów, jednak ich reputacja jest mocno wątpliwa. Rozpowszechniany wizerunek psychiatrów może mieć istotne implikacje dla stosunku pacjentów wobec leczenia psychiatrycznego i kompetencji lekarzy tej specjalizacji – udział kina w tym zakresie wymaga jednak dalszych badań empirycznych.

Choć film może być doskonałym narzędziem edukacyjnym (Brol, 2014), niekiedy wpływa również na podtrzymywanie mitów dotyczących zaburzeń i chorób psychicznych, np. wiele produkcji ukazuje osoby ze spektrum autyzmu jako niezwykle uzdolnione (Lilienfeld, Lynn, Ruscio, Beyerstein, 2011), podczas gdy jedynie 10% dorosłych autystyków to sawanci (Lilienfeld i in., 2011), co nie oznacza, że bohater taki jest „nierealistyczny”, natomiast niektóre filmy podkreślają jedynie pozytywne i stosunkowo rzadkie oraz niespe-

cyficzne dla tego zaburzenia cechy, co może prowadzić do lekceważenia cierpienia, wynikającego z zaburzenia. Podobnie film „Psychoza” podtrzymuje błędne utożsamianie schizofrenii z dysocjacyjnym zaburzeniem tożsamości (Wedding, Boyd, Niemiec, 2014) oraz przedstawia osoby cierpiące na to zaburzenie jako niebezpieczne i groźne, co może prowadzić do stygmatyzacji.

Istnieje również ryzyko wystąpienia efektu Wertera po seansie. W swoim wystąpieniu omówię kontrowersje wokół produkcji Netflixa „13 powodów”, która została szeroko skrytykowana przez środowisko psychologiczne, głównie ze względu na serwowanie młodym widzom „instrukcji samobójstwa”, a także ruchy wytwórni, mające na celu załagodzenie sprawy - od wprowadzenia *trigger warning*, po wycięcie sceny samobójstwa. Pojawia się bowiem podejrzenie, że oba te ruchy były nietrafione; *trigger warnings* w takiej formie, w jakiej zastosował je Netflix, mogą paradoksalnie zwiększać chęć zapoznania się z treścią, poprzez zjawisko reaktancji, ponadto osoby z depresją są wyczulone na bodźce przygnębiające (Disner, Beevers, Haigh, Beck, 2011, za: Schaffer, 2018). Till, Niederkrotenthaller, Herberth, Vitouch i Sonneck (2010) przeprowadzili eksperyment nad wpływem ocenzurowanych i nieocenzurowanych scen samobójstwa, którego wyniki poddają w wątpliwość skuteczność poczynionych przez Netflixa działań. W świetle badań wskazujących, że medialne prezentacje osób, które poradziły sobie z myślami samobójczymi są ujemnie skorelowane ze wskaźnikami samobójstw (Niederkotenthaler i in., 2010), zastanowię się również nad tym, jakie elementy powinny znaleźć się w filmie, mającym na celu pomoc młodzieży w trudnej sytuacji.

Całość podsumuję rozważaniem nt. dylematu wolności artystycznej i odpowiedzialności twórczej. Moim celem nie jest jednak opowiedzenie się za którąkolwiek ze stron, bo wolność artystyczną i odpowiedzialność twórczą niesłusznie traktuje się jak idee przeciwstawne, podczas gdy w rzeczywistości jedna wartość wynika z drugiej, a nawet jest jej fundamentem.

Bibliografia

1. Brol, M. (2014). Psychologia i film. W: M. Brol, A. Skorupa (red.), Psychologiczna praca z filmem (s.13-43). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
2. Brol, M. (2014). Rola filmu w prowadzeniu zajęć dydaktycznych. W: B. Kożusznik, J. Polak (red.), Uczyć z pasją (s. 209—232). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
3. Lilienfeld, S., Lynn, S., Ruscio, J., Beyerstein, B., (2011). 50 wielkich mitów psychologii popularnej: półprawdy, ćwierćprawdy i kompletne bzdury. Przeł. D. Sagan. Warszawa:

Wydawnictwo.
4. Niederkrotenthaler, T., Voracek, M., Herberth, A., Till, B., Strauss, M., Etzersdorfer, E., Eisenwort, B., Sonneck, G. (2010). Role of media reports in completed and prevented suicide: Werther v. Papageno effects. The British Journal of Psychiatry. 197, 234-43. DOI: 10.1192/bjp.bp.109.074633
5. Packer, S. (2007). Movies and the modern psyche. Portsmouth: Greenwood Publishing Group.
6. Schaffer, E. R. (2018). A Review of the Werther Effect and Depictions of Suicide: 13 Reasons Why. UC Merced Undergraduate Research Journal, 10(2).
Pobrane z: https://escholarship.org/uc/item/8vr9n8bf
7. Till, B., Niederkrotenthaller, T., Herberth, A., Vitouch, P., Sonneck, G. (2010). Suicide in films: The Impact of suicide portrayals on nonsuicidal viewers' well-being and the effectiveness of censorship. Suicide and Life-Threatening Behavior. 40(4), 319-27.
8. Young, S.D. (2012). Psychology at the Movies. New York: John Wiley & Sons.

Migrena z perspektywy psychologicznej oraz neurobiologicznej

Piotr Buczkowicz
Instytut Psychologii
Uniwersytet Jagielloński
Sekcja Neuropsychologii i Neuronauk „Neuropsa” Koła Naukowego Studentów Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Migrena jest zaburzeniem opisanym stosunkowo dawno temu (pierwsze opisy, autorstwa Areteusza z Kapadocji, pochodzą z I wieku n.e.) i dość rozpowszechnionym – cierpi na nią, w zależności od regionu geograficznego, płci i wieku, nawet 1/5 populacji światowej. Wyróżnia się wiele rodzajów migren oraz symptomów towarzyszących napadom bólu.

Pomimo istnienia wielu metod farmakologicznych doraźnego i profilaktycznego leczenia migren, neurologiczne podłoże migreny jest dotychczas niejasne. Badania psychologicznych i behawioralnych aspektów migren również nie doprowadziły do konsensusu, jednakże poświęcono im mniej uwagi, w porównaniu do badań mechanizmów neuronalnych (z wykorzystaniem np. fMRI lub PET).

Głównie w literaturze przedmiotu – z psychologicznego punktu widzenia - omawiane są aspekty współwystępowania migren z wybranymi cechami osobowości (np. neurotyzm) oraz z ogólną psychopatologią, w tym z zaburzeniami psychiatrycznymi, takimi jak depresja, zaburzenia afektywne dwubiegunowe, zaburzenia lękowe obsesyjno-kompulsyjne; stwierdzenia o bezpośrednim współwystępowaniu wydają się być jednak zbytnim uproszczeniem. Zdecydowanie najmniej w badaniach poświęca się uwagi zmiennym psychologicznym jako objawom napadów migrenowych.

Patofizjologia migreny nie jest do końca znana. W literaturze przedmiotu dominują teorie natury czysto neurologicznej – między innymi teoria rozszerzającej się depresja

korowa - lub naczyniowej. Uważa się również, że adenozyna i serotonina mogą odgrywać istotną rolę w patogenezie napadów migrenowych.

Celem wystąpienia jest omówienie charakterystyki migreny, jej aspektów psychologicznych, a także potencjalnych mechanizmów neuronalnych, oraz przybliżenie perspektyw badawczych w zakresie badania psychologicznych korelatów migreny – szczególnie istotnych, biorąc pod uwagę poziom jej rozpowszechnienia.

Chemia między nami, czyli psychofizjologia osobowości

Szymon Bucki
Uniwersytet Jagielloński
Koło Naukowe Studentów Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Psychologia osobowości kojarzona jest zwykle z podejściem leksykalnym i modelem Wielkiej Piątki Costy i McCrae, a co za tym idzie bardziej „psychologią wróżenia z fusów”, a nie Neuronauką. Istnieją jednak obiektywne, psychofizjologiczne teorie osobowości, którym bliżej do dzisiejszego trendu psychologii, mimo, czasem, podeszłego wieku. Aby przybliżyć ten nurt badań, przedstawię trzy najważniejsze teorie psychofizjologii osobowości.

(1) Iwan Pawłow jest niewątpliwie ojcem psychologii eksperymentalnej, ale mało kto wie o jego zasługach w dziedzinie psychologii osobowości. Podczas swoich eksperymentów dotyczących warunkowania, zaobserwował systematyczne różnice w zachowaniu psów. Na szczęście dla współczesnej psychologii osobowości, nie uznał tego za błąd losowy i rozpoczął staranne badania, które miały sugerować istnienie różnych osobowości.

Pawłow, przez swoje podejście, zapoczątkował nurt psychofizjologiczny w badaniach nad osobowością, chcąc wyjaśniać, a nie tylko nazywać, jak robią to badacze z nurtu deskryptywnego. Pawłow w swoich badaniach nad osobowością skupił się na procesach odpowiedzialnych za uczenie się – sterujących układem nerwowym, stąd podstawowymi wymiarami osobowości były: siła procesu hamowania vs siła procesu aktywacji oraz ruchliwość tych procesów (szybkość przechodzenia od hamowania do aktywacji) i równowaga między nimi.

(2) Jednym z najwybitniejszych psychologów będących pod wpływem teorii Pawłowa był Hans Eysenck. W swoich badaniach nad osobowością używał on zarówno miar behawioralnych jak i psychofizjologicznych do dowiedzenia teorii Pawłowa. Na jej kan-

wie oraz na bazie obserwacji klinicznej żołnierzy dotkniętych CSR (*Combat Stress Reaction*), powstała teoria PEN Eysencka, oparta najpierw na dwóch wymiarach ekstrawersji (E) i neurotyzmie (N), odpowiednio aktywacja/hamowanie i ruchliwość procesów psychicznych (później dodał jeszcze trzeci czynnik, psychotyczność (P)), jednocześnie teorie Pawłowa zostały zweryfikowane i przeformułowane jako: E – zapotrzebowanie na pobudzenie (układ siatkowaty); N – obronność przeciwko pobudzeniu (układ limbiczny) (P – brak koordynacji w zakresie pobudzenia układu nerwowego). Według niego, introwertycy zawdzięczają swój charakterystyczny wzorzec zachowania temu, że nie są w stanie przyjąć więcej pobudzenia, przez dominację procesu aktywacji, natomiast ekstrawertycy mają duże zapotrzebowanie na pobudzenie, ponieważ szybko nudzą się przez dużą aktywację procesu hamowania.

(3) Jeffrey Gray był uczniem Eysencka, który pomagał mu tłumaczyć teksty rosyjskich naukowców, to pomogło mu rozwinąć własną teorię opartą o badania Pawłowa i swojego nauczyciela. Teoria wrażliwości na wzmocnienia (*Reinforcement Sensitivity Theory – RTS*), którą dopracował wraz z Neilem McNaughtonem, opiera się na bardzo pierwotnych systemach mózgowych:

1. system walcz, uciekaj, zastygnij (*Fight Flight Freeze System – FFFS*), który odpowiedzialny jest za odpowiedź na wszystkie bodźce awersyjne.
2. behawioralny układ dążenia (*Behavioral Approach System – BAS*), pośredniczy w reakcji na bodźce pozytywne (warunkowe i bezwarunkowe).
3. behawioralny układ hamowania (*Behavioral Inhibition System – BIS*) zajmuje się rozwiązywaniem konfliktów między BAS a FFFS i wewnątrz nich (BAS – BAS, FFFS – FFFS). Powoduje uczucie niepokoju – „uważaj! niebezpieczeństwo”, które ma na celu hamowanie zachowań mogących skutkować w konflikcie.

Trening przeciw stygmatyzowaniu osób z autyzmem – on-line

Kinga Litwin[1], Piotr Poniewierski[1,2], Anna Kostiukow[2], Włodzimierz Samborski[2]
Neurorozwojowe Studenckie Koło Naukowe[1]
Katedra i Klinika Reumatologii, Rehabilitacji i Chorób Wewnętrznych, Wydział Lekarski[2]
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Wstęp: Autyzm należy do zaburzeń neurorozwojowych, które są wysoko stygmatyzowane w społeczeństwie. Objawy jakie są widoczne u osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu nie są akceptowane w populacji ogólnej i prowadzą do wykluczenia nie tylko samej osoby, ale nierzadko również całej rodziny. Jest to niekorzystne zjawisko, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, trudności w znalezieniu pracy, znalezieniu partnera czy też założenia rodziny. Autyzm cechuje się zaburzeniami w interakcjach społecznych, komunikacji, zawężonym obszarem zainteresowań, a także występowaniem stereotypii. To sprawia, że osoby te funkcjonują nieco inaczej, borykają się z trudnościami w życiu codziennym i często ich zachowanie jest odmienne od zachowania osób neurotypowych. Trudno jest społeczeństwu zrozumieć, iż negatywne zachowania mogą być spowodowane zaburzeniem rozwoju z którym się zmagają.

Materiał: W badaniu wzięło udział 65 studentów kierunków paramedycznych - 26 osób z pierwszego, 28 z drugiego roku, 4 z trzeciego i 7 osób z czwartego roku studiów. Osoby z wykształceniem średnim stanowiły 87,7%, z wyższym 12,3%. Średnia wieku wynosi 21 lat, 96,9% stanowiły kobiety i 3,1% mężczyźni. Nieco ponad połowa (50,8%) osób nie miała kontaktu z osobą z autyzmem.

Metody: Wybraną metodą oceny był kwestionariusz „Skala dystansu społecznego i Skala świadomości autyzmu”. Ankiety online wypełniano dwukrotnie przed przystąpienie do realizacji treningu „Przeciwdziałanie stygmatyzowaniu osób z autyzmem” oraz po zakończeniu treningu. Dokonano analizy statystycznej i porównano wyniki z pre-testu z wynikami post-test.

Wyniki: Wykazano istotną zmianę w zakresie Skali dystansu społecznego. W przypadku wszystkich pytań (obie skale) z wyjątkiem dwóch osiągane wyniki wzrosły. Pytania w których wyniki były mniejsze w przypadku post-testu to: „Osoby z autyzmem celowo niewspółpracującą” i „Osoby z autyzmem ogólnie ujmując nie są zainteresowane zawieraniem przyjaźni”.

Wnioski:

1. Uczestnicy osiągali lepsze wyniki po wykonaniu Treningu „Przeciwdziałania stygmatyzowaniu osób z autyzmem” (post- test).
2. Stygmatyzacja jakiej doświadczają osoby z autyzmem, a nawet ich rodziny jest wynikiem nieświadomości i niewiedzy na jego temat.
3. Konieczne jest opracowanie strategii podnoszącej świadomość społeczeństwa na temat ASD.
4. Stygmatyzacja znacznie obniża jakość życia osób, które jej doświadczają, co wpływa również negatywnie na ich rodziny.

Szkolna miłość – charakterystyki romantycznych związków adolescentów

Adrianna Kaczuba, Olga Zwardoń-Kuchciak
Uniwersytet Łódzki

Realizowane badanie koncentrowało się na rozpoznaniu, jak uczniowie i nauczyciele postrzegają związki romantyczne tworzone przez adolescentów. W badaniu wykorzystano 11-wymiarowe narzędzie oparte na założeniach Dyferencjału Semantycznego Osgooda. Zbadano łącznie 135 osób z liceów i techników: uczniów (n=74; 53%K) oraz nauczycieli (n=61; 51%K). Choć między badanymi grupami nie zaobserwowano różnic istotnych statystycznie, to jednak analiza jakościowa zebranego materiału wskazała na występowanie rozbieżności w odpowiedziach kobiet i mężczyzn zarówno w grupie uczniów, jak i nauczycieli.

Dysonans poznawczy w profilaktyce zaburzeń odżywiania – projekt CIAŁO

Katarzyna Świątkowska
Pomorski Uniwersytet Medyczny

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie możliwości zastosowania technik indukcji dysonansu poznawczego w profilaktyce zaburzeń odżywiania: podstaw teoretycznych, procedur oraz analiz skuteczności. W zachodnim świecie, w kulturze konsumpcjonizmu ciało ludzkie staje się towarem i podlega samouprzedmiotowieniu. Za ideał kobiecego ciała uznaje się sylwetkę bardzo szczupłą, która dla większości kobiet nie jest osiągalna. Kiedy kobiety mają poczucie, że nie spełniają społecznych standardów, mogą się u nich pojawić niezadowolenie z własnego ciała oraz antyzdrowotne zachowania ukierunkowane na schudnięcie. Są to czynniki ryzyka rozwoju zaburzeń odżywiania, które dotyczą 3-5% populacji kobiet zamieszkujących w krajach kultury zachodniej.

Zaburzenia odżywiania są poważnym stanem klinicznym, którego leczenie stanowi wyzwanie dla specjalistów. Dlatego dużą uwagę powinno się poświęcać ich profilaktyce, zgodnie z zasadą, iż „łatwiej jest zapobiegać niż leczyć”. Projekt CIAŁO (*Body Project*) to autorski program Erica Stice’a z Oregon Research Institute. Stanowi on odpowiedź na niezadowalające wyniki skuteczności oddziaływań prewencyjnych w formie powszechnie prowadzonej psychoedukacji.

Program ten zakłada większą interakcyjność niż psychoedukacja, która w dużej mierze jest prowadzona w formie podającej. Projekt CIAŁO opiera się na teorii dysonansu poznawczego i zakłada, że kiedy zachowanie danej osoby jest niezgodne z jej postawą, generowany jest stan dysonansu poznawczego, czyli nieprzyjemnego napięcia. Dana osoba w naturalny sposób dąży do redukcji stanu dysonansu, co może zrobić poprzez zmianę swojego zachowania lub postawy. Niniejszy program zakłada angażowanie się uczestnika w zachowania sprzeczne ze zinternalizowanym ideałem szczupłej sylwetki, w celu osłabienia tejże internalizacji. Dodatkowo zawiera także zadania służące auto-

afirmacji oraz autoprezentacji. Program jest skierowany do młodych kobiet, będących w grupie ryzyka rozwoju zaburzeń odżywiania. Jest prowadzony przez duet przeszkolonych liderów, w niewielkich grupach. Istnieją różne wersje programu, który może obejmować od 2 do 8 spotkań.

Metaanaliza skuteczności programów opartych na dysonansie poznawczym, która została przeprowadzona w 6 niezależnych ośrodkach, wskazuje na ich wysoką efektywność, a badania longitudinalne wskazują na utrzymywanie się efektów do kilku lat po zakończeniu interwencji. W związku z powyższym uznano za cenne przyjrzenie się programowi oraz możliwości jego zastosowania w kontekście polskim.

Postawy altruistyczne a cechy osobowości ujęte w modelu Ciemnej Triady oraz czynniki wrażliwości empatycznej

Dominika Zyśk, Justyna Ciesielska, Joanna Ptaszkowska, Joanna Zinczuk-Zielazna
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Badanie miało na celu sprawdzenie, jak nasilenie cech Ciemnej Triady tj. psychopatii, makiawelizmu i narcyzmu koreluje z przejawianiem empatii i postawami altruistycznymi. Grupą badawczą byli dorośli, głównie studenci z różnych uczelni i kierunków w Polsce, którzy odpowiedzieli pozytywnie na naszą prośbę o wypełnienie badania online. Do jego przeprowadzenia wykorzystaliśmy: Skalę Wrażliwości Empatycznej autorstwa M. Kaźmierczak, M., Plopy, S. Retowskiego, Skalę do Pomiaru Ciemnej Triady zaadaptowaną przez R. Rogozę, J. Cieciucha oraz Kwestionariusz Postaw Altruistycznych stworzony przez naszą grupę projektową wraz z promotorką naszej pracy dr Joanną Zinczuk-Zielazną. Wyniki badań potwierdziły część założonych przez nas hipotez.

Umiejscowienie poczucia kontroli a zachowania zdrowotne u kobiet

Agata Ukleja
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Koło Naukowe Zaburzeń Odżywiania

Poczucie kontroli może wpływać na oczekiwania, zachowania, nastawienie, odpowiednią do wewnętrznego lub zewnętrznego poczucia umiejscowienia kontroli atrybucję zdarzeń. Konstrukt ten znalazł podatny grunt w licznych badaniach dotyczących nawyków zdrowotnych. Wcześniejsze badania wskazują, że pacjenci o wewnętrznym umiejscowieniu kontroli będą skłonni dowiedzieć się więcej o swojej chorobie i o tym, jak sobie z nią radzić. Według Zygfryda Juczyńskiego (1999), zdrowie i choroba nie powinny być przedstawiane, jako przeciwstawne krańce kontinuum, stan psychiczny chorego i życzliwość społeczna mogą równoważyć stan chorobowy. Samo umiejscowienie może nie być wystarczającym predyktorem zachowań zdrowotnych. Istotne jest również jego wartościowanie, które może mieć swój związek z wiekiem. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie wyników badań nad zachowaniami zdrowotnymi wśród kobiet według rozumienia profesora Zygfryda Juczyńskiego oraz znalezienie możliwego ich związku z wewnętrznym umiejscowieniem kontroli oraz wiekiem badanych. Przebadane zostało 120 kobiet, w wieku od 18 do 70 lat (M=34). W badaniu posłużono się Inwentarzem zachowań zdrowotnych (IZZ), aby oszacować nasilenie praktyk związanych ze zdrowiem wśród badanych kobiet. Wykorzystano kwestionariusz Delta celem oceny umiejscowienia kontroli. Celem analizy wyników wykorzystano współczynnik korelacji rang Spearmana. Uzyskane wyniki wskazały, że istnieje istotny związek pomiędzy poziomem umiejscowienia kontroli a ogólnym wynikiem nasilenia zachowań zdrowotnych ($p \leqslant 0{,}05$), pomiędzy prawidłowymi nawykami żywieniowymi ($p \leqslant 0{,}01$) oraz pomiędzy pozytywnym nastawieniem psychicznym ($p \leqslant 0{,}05$). Analiza wykazała istotne różnice

w zakresie prawidłowych nawyków żywieniowych, pozytywnego nastawienia psychicznego oraz ogólnego wskaźnika nasilenia zachowań zdrowotnych z wynikami wyższymi dla grupy kobiet starszych. Niniejsze badanie dowodzi, jak postrzeganie świata (tutaj w zakresie kontroli nad swoim losem) może mieć wpływ na zdrowie jednostki.

Media społecznościowe a agresja

Julia Pagacz
Uniwersytet Gdański
KN Psychologii Sądowej i Penitencjarnej Penitentia

Media społecznościowe są obecnie powszechnym elementem życia społecznego. Oprócz oczywistych zalet, jak utrzymywanie kontaktu ze znajomymi, zwraca się coraz częściej uwagę na zagrożenia z nimi związane. W przedstawionym badaniu chciano sprawdzić, czy istnieje zależność między sposobem (tj. aktywność/bierność) oraz czasem spędzanym na korzystaniu z mediów społecznościowych, a tendencjami do zachowań agresywnych wśród ludzi młodych. Do badania wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Przedmiotem badań sondażowych są określone zjawiska społeczne; wykrycie ich istnienia, tendencji i nasilenia, a także ukazanie ich atrybutów strukturalnych. Zastosowano technikę ankietowania, która jest formą wywiadu i polega na pisemnym udzieleniu przez badanych samodzielnie odpowiedzi na wystandaryzowane pytania. W celu pomiaru poziomu agresji wykorzystano Kwestionariusz Agresji Buss-Perry. Jest on udostępniony w Polsce powszechnie przez Instytut „Amity”; zawiera 29 pytań, zaprojektowanych do pomiaru tendencji agresywnych (zarówno agresji fizycznej jak i słownej), a także gniewu i wrogości. Zadaniem osoby badanej jest nadanie rang odpowiedziom na poszczególne pytania, wykorzystując przy tym pięcio-stopniową skalę Likerta. Dodatkowo zebrano dane socjodemograficzne (tj. wiek, płeć, miejsce zamieszkania, zajęcie, wykształcenie) oraz samoopis badanych co do tego, jak spędzają czas w mediach społecznościowych i ile godzin dziennie z nich korzystają, który oceniono na podstawie pytań zamkniętych autorstwa własnego. Ankieta została rozpowszechniona online za pośrednictwem portalu Facebook (jako najpopularniejszego social media) pośród studentów trójmiejskich uczelni, którzy następnie rekrutowali kolejnych uczestników (tzw. „metoda śnieżnej kuli”). W badaniu wzięło udział 237 osób, o średnim wieku 20,43 (s=2,40).

Badani zostali przydzieleni do dwóch grup badawczych, tj. „aktywni” oraz „bierni”, gdzie aktywność była rozumiana poprzez udostępnianie własnych postów, zdjęć, komentowanie postów innych użytkowników, dyskusja z innymi użytkownikami np. poprzez komentarze; natomiast bierność jako przeglądanie aktywności innych bez własnej interakcji. Drugi podział wiązał się z czasem korzystania z mediów społecznościowych i wydzielił trzy grupy: najmniej czasu (tj. korzystanie z social media do 1 godz. dziennie), umiarkowany czas (>1 godz., ale mniej niż 3 godz.) oraz najwięcej czasu (>3 godz. dziennie).

Otrzymane wyniki wykazały, że istnieje statystycznie istotna różnica (na poziomie 0,0001) w wyniku tendencji do zachowań agresywnych ogółem między grupą aktywną i bierną. Dodatkowo istotne różnice pojawiły się w przypadku podskali agresji słownej, skali gniewu oraz skali wrogości. Nie wykazano istotnej różnicy w skali agresji fizycznej.

Kiedy wzięto pod uwagę czas korzystania z mediów społecznościowych, różnice okazały się nieistotne statystycznie. Podczas szczegółowej analizy wykazano jednak, że różnice takie istnieją, kiedy porównuje się ze sobą dwie skrajne grupy- tj. grupę „najmniej” i „najwięcej” czasu. Osoby, korzystające z mediów społecznościowych największą ilość czasu wykazały wyższy wynik ogólny oraz wyższe wyniki na skalach agresji słownej, gniewu oraz wrogości. Ponownie nie wskazano różnicy w przypadku agresji fizycznej.

Dodatkowo przeprowadzono analizę w przypadku sześciu grup badawczych, które brały pod uwagę zarówno czas, jak i sposób korzystania z mediów społecznościowych. Warunki te okazały się nieidealne pod względem liczebności (grupa aktywni/najmniej czasu <30 osób), dlatego też ich wyniki nie zostały szerzej analizowane, jednak wskazały, że tendencja do zachowań agresywnych wzrasta wraz z czasem, przy czym niezależnie od ilości czasu, warunek „aktywni” osiągał wyniki istotnie wyższe niż warunek „bierni”. Tym samym wskazano, że to forma korzystania z social media jest związana z skłonnościami do agresji bardziej niż czas poświęcany na użytkowaniu ich.

Przedstawione badania wskazują, że media społecznościowe mogą być powiązane z większą ilością negatywnych czynników niż powszechnie się zakłada i mogą być inspiracją dla dalszych, rozszerzonych badań w tym zakresie oraz dla profilaktyki zachowań antyspołecznych wśród ludzi młodych.

Porównania społeczne na Instagramie: wpływ oglądania zdjęć muskularnych mężczyzn na satysfakcję z własnego wyglądu u mężczyzn

Kinga Zawada, Julia Pradelok, Zuzanna Czerniawska
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Koło Naukowe Psychologii Społecznej

Media społecznościowe są obecnie ważnym miejscem porównań społecznych. Na Instagramie dominują zdjęcia muskularnych oraz szczupłych męskich ciał (Glutzow, Guidry, Schneider, Hoving, 2020). Wyniki badań wskazują, że ekspozycja na zdjęcia atrakcyjnych osób tej samej płci nie wpływa na zwiększenie niezadowolenie z ciała u mężczyzn, podczas gdy u kobiet taka zależność zachodzi (Casale, Gemelli, Calosi, Giangrasso, Firovanti, 2019). Celem przeprowadzonego badania było sprawdzenie, czy prezentowanie zdjęć muskularnych mężczyzn wpłynie na satysfakcję z własnego wyglądu uczestników badania w porównaniu do prezentowania zdjęć neutralnych afektywnie. Przeprowadzono online badanie eksperymentalne na grupie 92 mężczyzn w wieku od 18 do 31 lat (M = 22,23, SD = 2,49), którzy wypełniali przydzieloną losowo jedną z dwóch ankiet. Na początku badania wszyscy uczestnicy wypełniali skale mierzące tendencję do porównań społecznych oraz ważność wyglądu dla samooceny. Następnie prezentowane było 14 zdjęć. W grupie eksperymentalnej były to zdjęcia muskularnych mężczyzn zaczerpnięte z Instagrama, w grupie kontrolnej były to zdjęcia neutralne afektywnie. Na końcu mężczyźni wypełniali skalę mierzącą satysfakcję z własnego wyglądu jako stan. Wyniki porównań między grupami nie wskazały na różnice w satysfakcji z własnego wyglądu u dwóch grup badanych. Uzyskane wyniki są zgodne z dotychczasowymi doniesieniami badaczy, jednak jest ich jak dotąd niewiele, stąd wydaje się, że niezbędna

są dalsze badania w tym obszarze.

Bibliografia

1. Anixiadis, F., Wertheim, E. H., Rodgers, R., Caruana, B. (2019). Effects of thin-ideal instagram images: The roles of appearance comparisons, internalization of the thin ideal and critical media processing. Body image, 31, 181-190.
2. Casale, S., Gemelli, G., Calosi, C., Giangrasso, B., Fioravanti, G. (2019). Multiple exposure to appearance-focused real accounts on Instagram: Effects on body image among both genders. Current Psychology, 1-10.
3. Cash, T. F., Fleming, E. C., Alindogan, J., Steadman, L., Whitehead, A. (2002). Beyond body image as a trait: The development and validation of the Body Image States Scale. Eating Disorders, 10(2), 103-113.
4. Cash, T. F., Grant, J. R. (1996). Cognitive—Behavioral Treatment of Body-Image Disturbances. In: Sourcebook of psychological treatment manuals for adult disorders (567-614). Springer, Boston, MA.
5. Crocker, J., Luhtanen, R. K., Cooper, M. L., Bouvrette, A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: theory and measurement. Journal of personality and social psychology, 85(5), 894.
6. DataReportal. (2020). Digital 2020: Global Digital Overview. Pozyskano 05.06.2020 z: https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview
7. Festinger, L. (1954). A Theory of Social Comparison Processes. Human Relations, 7(2), 117–140.
8. Gibbons, F. X., Buunk, B. P. (1999). Individual differences in social comparison: development of a scale of social comparison orientation. Journal of personality and social psychology, 76(1), 129.
9. Gültzow, T., Guidry, J. P., Schneider, F., Hoving, C. (2020). Male Body Image Portrayals on Instagram. Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 23(5), 281-289.
10. Kohler, M. T., Turner, I. N., Webster, G. D. (2020). Social Comparison and State-Trait Dynamics: Viewing Image-Conscious Instagram Accounts Affect College Students' Mood and Anxiety. PREPRINT: Psychology of Popular Media
11. Prichard, I., Kavanagh, E., Mulgrew, K. E., Lim, M. S. C., Tiggemann, M. (2020). The effect of Instagram fitspiration images on young women's mood, body image, and exercise behaviour. Body Image, 33, 1–6.
12. Tiggemann, M., Anderberg, I. (2019). Social media is not real: The effect of „Insta-

gram vs reality” images on women’s social comparison and body image. New Media & Society, 146144481988872.

Nowatorskie metody w rehabilitacji neuropsychologicznej – przegląd badań

Katarzyna Brzezewska, Paulina Kusy
Instytut Psychologii Stosowanej
Uniwersytet Jagielloński
Koło Nauk Psychologicznych PRAGMA, Sekcja Terapii Neuropsychologicznej

Cel przeglądu: Celem pracy jest przedstawienie nowatorskich metod w rehabilitacji neuropsychologicznej (wirtualna rzeczywistość, terapia tańcem, przezczaszkowa stymulacja magnetyczna), aby rozpowszechnić ich zastosowanie oraz zwrócić uwagę na potrzebę prowadzenia dalszych badań nad ich skutecznością.

Tło teoretyczne: Obecnie w terapii neuropsychologicznej coraz częściej stosuje się innowacyjne metody rehabilitacji. Jest to związane z rozwojem nowoczesnych technologii oraz wiedzy o neuroplastycznym potencjale mózgu, zdolnym do reorganizacji funkcjonalnej pod wpływem stymulacji zewnętrznej (Rubi-Fessen i in., 2015). Programy na bazie wirtualnej rzeczywistości (VR) stanowiąc symulację i wizualizację codziennego środowiska, umożliwiają interaktywną rehabilitację funkcji poznawczych. Terapia tańcem stanowi rodzaj terapii multimodalnej, łączącej stymulację intelektualną, społeczną oraz ćwiczenia fizyczne, które ułatwiają uczenie się, m.in. poprzez zwiększenie ekspresji genów związanych ze stymulacją neurogenezy i plastyczności neuronalnej (Gabryelewicz i Mandecka, 2013). Przezczaszkowa stymulacja magnetyczna (TMS) jest nieinwazyjną metodą stymulacji kory mózgowej za pomocą impulsu magnetycznego; impulsy o niskiej częstotliwości mają właściwości hamujące, a o wysokiej pobudzające aktywność mózgową (Rajtar, 2012).

Metody: W badaniach Faria i in. (2016) zastosowano wirtualną symulację miasta (Reh@City) w rehabilitacji pacjentów poudarowych, natomiast w badaniu Maggio i in. (2018) za pomocą systemu BTS-N poddano terapii osoby chore na Parkinsona. Zhu i in. (2018) wykorzystali terapię tańcem w rehabilitacji łagodnych zaburzeń poznawczych,

a Hashimoto i in. (2015) w chorobie Parkinsona. W badaniach Ilkhani i in. (2017) oraz badaniach Rubi-Fessen i in. (2015) TMS użyto w terapii afazji po incydencie naczyniowo-mózgowym. We wszystkich badaniach (poza Ilkhani i in., 2017), zastosowano podział na grupę kontrolną, poddaną tradycyjnej terapii i eksperymentalną, poddaną terapii innowacyjnej. Do analizy poprawy funkcji kognitywnych zastosowano różnorodne narzędzia, m.in.: *the Frontal Assessment Battery* (FAB), *Montreal Cognitive Assesment* (MoCA) i *Addenbrooke Cognitive Examination* (ACE).

Wyniki: Po zastosowaniu VR i terapii tańcem doszło do poprawy funkcji wykonawczych i poznawczych: pamięci epizodycznej, funkcji wzrokowo-przestrzennych, planowania oraz nastąpił wzrost szybkości przetwarzania (Faria i in., 2016; Hashimoto i in., 2015; Maggio i in., 2018; Zhu i in., 2018). Po wykorzystaniu TMS udowodniono poprawę fluencji słownej i zdolności komunikacyjnych u pacjentów z afazją (Ilkhani i in., 2017; Rubi-Fessen i in., 2015). Dodatkowo u pacjentów z chorobą Parkinsona potwierdzono poprawę jakości życia rozumianą jako redukcję symptomów depresji i apatii, jak również usprawnienie funkcji motorycznych i balansu.

Wnioski: Powyższe badania wykazują skuteczność metod takich jak: VR, terapia tańcem oraz TMS w rehabilitacji neuropsychologicznej. Konieczne są jednak dalsze badania, aby przedstawione metody mogły być w pełni aplikowalne. Widocznymi ograniczeniami są wysokie koszty terapii czy niewielkie grupy osób badanych.

Bibliografia

1. Faria, A. L., Andrade, A., Soares, L., & I Badia, S. B. (2016). Benefits of virtual reality based cognitive rehabilitation through simulated activities of daily living: a randomized controlled trial with stroke patients. Journal of NeuroEngineering and Rehabilitation, 13(1), 1–12. https://doi.org/10.1186/s12984-016-0204-z

2.Gabryelewicz, T., & Mandecka, M. (2013). Wpływ aktywności fizycznej na sprawność funkcji poznawczych osób w podeszłym wieku i na przebieg choroby alzheimera. Aktualnosci Neurologiczne, 13(1), 56–61.

3. Hashimoto, H., & Takabatake, S. (2015). Effects of dance on motor functions, cognitive functions, and mental symptoms of Parkinson's disease: A quasi-randomized pilot trial. Complementary Therapies in Medicine, 23(2), 210-219.
https://doi.org/10.1016/j.ctim.2015.01.010

4. Ilkhani, M., Baghini, H. S., Kiamarzi, G., Meysamie, A., & Ebrahimi, P. (2017). The effect of low-frequency repetitive transcranial magnetic stimulation (rTMS) on the treatment of aphasia caused by Cerebrovascular Accident (CVA). Medical Journal of the Islamic

Republic of Iran, 31(1), 10–15. https://doi.org/10.14196/mjiri.31.137
5. Maggio, M. G., De Cola, M. C., Latella, D., Maresca, G., Finocchiaro, C., La Rosa, G., Cimino, V., Sorbera, C., Bramanti, P., De Luca, R., & Calabrò, R. S. (2018). What About the Role of Virtual Reality in Parkinson Disease's Cognitive Rehabilitation? Preliminary Findings From a Randomized Clinical Trial. Journal of Geriatric Psychiatry and Neurology, 31(6), 312–318. https://doi.org/10.1177/0891988718807973
6. Rajtar, A. (2012). Zastosowanie przezczaszkowej stymulacji magnetycznej w modulowaniu mechanizmów neuroplastycznosci po udarze niedokrwiennym mózgu. Neuropsychiatria i Neuropsychologia, 7(4), 206–211.
7. Rubi-Fessen, I., Hartmann, A., Huber, W., Fimm, B., Rommel, T., Thiel, A., & Heiss, W. D. (2015). Add-on Effects of Repetitive Transcranial Magnetic Stimulation on Subacute Aphasia Therapy: Enhanced Improvement of Functional Communication and Basic Linguistic Skills. A Randomized Controlled Study. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 96(11), 1935-1944.e2. https://doi.org/10.1016/j.apmr.2015.06.017
8. Zhu, Y., Wu, H., Qi, M., Wang, S., Zhang, Q., Zhou, L., Wang, S., Wang, W., Wu, T., Xiao, M., Yang, S., Chen, H., Zhang, L., Zhang, K. C., Ma, J., & Wang, T. (2018). Effects of a specially designed aerobic dance routine on mild cognitive impairment. Clinical Interventions in Aging, 13, 1691–1700. https://doi.org/10.2147/CIA.S163067"

Wpływ marki na postrzeganie naszej zamożności

Amelia Fudali, Magdalena Buż
Instytut Psychologii
Uniwersytet Opolski

W obecnych czasach istnieje duża swoboda wybierania produktów. Istnieją marki, które postrzegane są jako symbol statusu i takie, które kojarzą się raczej z niższą pozycją społeczną. W średniowieczu istniały przepisy prawne, które regulowały w co mogą, a w co nie mogą ubierać się członkowie poszczególnych klas. Przepisy te dotyczyły również dopuszczalnej ceny poszczególnych części garderoby. Zainteresowało nas to zjawisko i postanowiliśmy sprawdzić jak jest aktualnie. Przedmiotem naszych rozważań było przebadanie wpływu marki na postrzeganie naszej zamożności. Sprawdzono, czy marka ma wpływ na postrzeganie nas przez innych. Metodą doboru próby była kula śnieżna, która jest doborem nielosowym. Przebadano 103 osoby, w tym 47 mężczyzn i 56 kobiet. Podstawowym kryterium doboru osób do badań było ukończenie 18 roku życia. Średnia wieku wyniosła 23,74 lat, mediana to 22 lata, a odchylenie standardowe 6,08 roku. Do badań użyto zbioru fotografii tych samych produktów różniących się widocznością logo marki (widoczne od razu lub ukryte) oraz zbioru stwierdzeń dotyczących luksusowych produktów podlegających ocenie w skali Likerta. Założono, że więcej osób zamieszkujących miasto wybierze produkty z widocznym logo marki, niż tym ukrytym. Druga hipoteza dotyczyła tego, że kobiety częściej niż mężczyźni preferują znane marki. Ostatnia hipoteza mówiła, że osoby zamieszkujące miasto postrzegają marki jako symbol sukcesu. Wydawać by się mogło, że odpowiedź na drugie pytanie jest dosyć prosta, gdyż przyjęło się, że to kobiety bardziej dbają i przejmują się swoim wyglądem. Przeprowadzono badania ankietowe za pośrednictwem portali społecznościowych. Wykonano test U Manna-Whitneya. Ku naszemu zaskoczeniu analizy wykazały, iż nie ma statystycznie istotnych różnić w żadnej z postawionych hipotez.

Percepcja atrakcyjności fizycznej

Amelia Fudali, Magdalena Buż
Instytut Psychologii
Uniwersytet Opolski

W obecnych czasach jesteśmy z każdej strony otaczani reklamami, które przestawiają osoby o ponadprzeciętnej urodzie. Jednak czy zastanawiamy się, w jaki sposób ciągła obserwacja takich osób wpływa na naszą ocenę atrakcyjności osób „rzeczywistych”, a co za tym idzie dużo mniej atrakcyjnych. Dr Nicholas Furl z Royal Holloway University of London przeprowadził badania, inspirowane popkulturowymi *tv tropami* z filmów. Ich wyniki opublikowane w 2016 roku w Psychological Science wskazują, że ocena atrakcyjności danej osoby przez innych różni się w zależności od tego, wśród jakich ludzi w wymiarze atrakcyjny - nieatrakcyjny jest ona prezentowana. Przeciętnie atrakcyjna twarz prezentowana wśród innych, mniej atrakcyjnych, wydaje się być bardziej pociągająca niż eksponowana samodzielnie (Luce, 1959; za: Furl, 2016). Nasze badanie dotyczyło percepcji atrakcyjności fizycznej, którego celem było sprawdzenie, czy na widok osób atrakcyjnych zaniżamy ocenę osób nieatrakcyjnych. Sprawdzano, czy na naszą ocenę atrakcyjności fizycznej innych osób ma wpływ nasza samoocena atrakcyjności fizycznej oraz kontekst, czyli czy ocena innych osób ulegnie zmianie (obniżeniu), jeżeli przed pokazaniem danej osoby, osoba badana zobaczy inną, bardziej atrakcyjną osobę. Wydawać by się mogło, że odpowiedź na drugie pytanie jest dosyć prosta, gdyż niejednokrotnie każdemu zdarzyło się mówić, że dana osoba nie jest zbyt atrakcyjna, „ale w porównaniu z inną, nie można jej ocenić tak nisko”. Zainteresowała nas kwestia samooceny atrakcyjności i jej korelacji z oceną atrakcyjności innych. Do badań użyto ogólnodostępnych twarzy z *Chicago Face Database* (Ma, Correll, Wittenbrinka, 2015). Do oceny atrakcyjności fizycznej osób wykorzystano fotografię trzech kobiet. Pozwoliło to zachować obiektywizm oceny zdjęć osób, które przedstawiono osobom badanym. Dobrano twarze neutralne etnicznie, aby wykluczyć wpływ np. koloru skóry na ocenę

atrakcyjności osób (głównym powodem jest kwestia braku multikulturowości w Polsce). Metodą doboru próby był dobór celowy, który jest doborem nielosowym. Przeprowadzono badania ankietowe wśród przypadkowo spotkanych mieszkańców Opola. Badania wykonano między innymi na rynku, w galeriach handlowych, na dworcu PKP. Łącznie przebadano 100 osób, w tym 57 z nich stanowili mężczyźni i 43 to kobiety. Wiek osób ankietowanych wahał się od 18 do 60 roku życia (M = 25,08, ME = 22, SD = 9,30). Osoby badane miały za zadanie ocenę własnej atrakcyjności w skali 1-7, następnie ocenę trzech przedstawionych jej zdjęć twarzy kobiet, również w tej samej skali. Ku naszemu zaskoczeniu postawione przez nas hipotezy nie zostały potwierdzone. Test U Manna-Whitneya wykazał, iż nie ma statystycznie istotnych różnic przy ocenie atrakcyjności osób nieatrakcyjnych w kontekście tego czy były one przedstawione po, czy też przed osobami atrakcyjnymi. Wykazał również brak statystycznie istotnych różnic przy ocenie atrakcyjności osób nieatrakcyjnych przez osoby oceniające siebie jako atrakcyjne. Warto jednak rozważyć możliwość, że na taki uzyskany wynik mogła wpłynąć kolejność ocen atrakcyjności fizycznej. Najpierw oceniano siebie, potem innych. Taka kolejność oceniania kolejnych osób mogła polegać na porównaniu do własnej atrakcyjności.

Bibliografia

1. Furl, N. (2016). Facial-Artractivess Choices Are Predivted by Divisive Normalization. Psychological Science, 27, 10, 1378-1387.
2. Kaszycka, K., Strzałko, J. (1988). Atrakcyjność fizyczna – obiektywne i subiektywne składowe oceny. Przegląd Antropologiczny, 54, 1-2, 7-17.
3. Wojciszke, B. (2011). Psychologia Społeczna. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. https://chicagofaces.org/default/ – Pobrane w dniu 14 stycznia 2019r. godz. 18.30

Przywiązanie do marki

Magdalena Buż, Amelia Fudali
Instytut Psychologii
Uniwersytet Opolski

Badanie miało na celu sprawdzenie przywiązania do marki produktów. Przywiązanie w podejściu behawioralnym charakteryzuje się kupowaniem produktów tej samej marki produktu. Konsumenci preferują zakupy, tego co się już im sprawdziło, niż poszukiwanie nowego w obawie , że dokonany wybór może okazać się nietrafiony. Z tego faktu zrodziły się pytania: czy osoby uważają, że mają swoje ulubione marki do których są przywiązani, czy kupują produkty pokrewne, ale nie uważają, że nie są przywiązani do żadnej marki? A jeżeli założymy, że są osoby przywiązane do danej marki to czy są wstanie zapłacić więcej za swój ulubiony produkt który akurat podrożał o 100%? Odpowiadając na pytania badawcze zostały postawione następujące hipotezy:
1. Osoby przywiązane do marki, będą również korzystać z produktów pokrewnych tej marki, niż produktów marek konkurencyjnych w przeciwieństwie do osób nieprzywiązanych do marki.
2. Kobiety będą częściej kupować tą samą czekoladę po podwyżce ceny niż mężczyźni.

Badanie zostało przeprowadzone na 86 osobach w wieku od 15 do 51 lat, średnia wieku to 23.11. Wypełniali oni kwestionariusz składający się z 13 pytań dotyczących przywiązania do marki produktu oraz do kupowania produktów marek pokrewnych. Pytania odnosiły się do czterech kategorii: kosmetyki do makijażu, kosmetyki do higieny, produkty mleczne oraz słodycze. Ostatnie pytanie dotyczyło chęci zakupu ulubionej czekolady po wzroście ceny o 100% z 3 na 6 złotych. Zebrane dane zostały obliczone za pomocą Chi-Kwadrat. Z otrzymanych wyników dotyczących używania produktów pokrewnych, a przywiązania do marki można stwierdzić, że osoby badane, które były przywiązane do marki nieznacznie częściej korzystają z produktów pokrewnych w porównaniu do korzystania z produktów marek konkurencyjnych. Po złączeniu wszystkich głosów hipoteza

została potwierdzona wszędzie poza kosmetykami do higieny. Podczas weryfikacji drugiej hipotezy okazało się, że zarówno kobiety jak i mężczyźni podchodzą podobnie do kupna droższej czekolady i nie ma pomiędzy badanymi znaczącej statystycznie różnicy, czyli postawiona hipoteza nie została potwierdzona.

Uniwersalizacja wartości jako przejaw globalizacji

Miriam Gajda, Amelia Fudali
Instytut Psychologii
Uniwersytet Opolski
Koło Naukowe Studentów Psychologii Uniwersytetu Opolskiego

Ludzie na przestrzeni czasu coraz bardziej zaczynają tworzyć jedność, czyli żyją w podobnych warunkach (stanach), zaczynają być coraz bardziej podobni ze względu na wspólnotę losu, doświadczeń życiowych, przebiegu rozwoju oraz wspólnotę wzajemnych zależności. Uniwersalizacja nie oznacza tworzenia klonów ludzi, lecz powielanie układów społecznych, w których ludzie są wzajemnie dopasowani do wypełniania określonych zadań. Określony układ społeczny typowy dla jednej pozycji w przestrzeni zostaje odtworzony w pozostałych pozycjach globu. Stopniowej uniwersalizacji podlegają ludzie w różnych jej wymiarach. Badanie dotyczyło uniwersalizacji wartości jako przejawu globalizacji. Celem jego było zbadanie różnic pomiędzy osobami ze wsi i z miast po względem preferowania wartości materialnych i niematerialnych. Sprawdzono czy studenci/studentki pochodzący ze wsi będą przejawiali inną hierarchię wartości materialnych w stosunku do studentów/studentek pochodzących z miast. Druga postawiona hipoteza mówiła, że studenci/studentki pochodzący ze wsi będą przejawiali inną hierarchię wartości niematerialnych w stosunku do studentów/studentek pochodzących z miast. Przebadano 100 osób, jednak wzięto pod uwagę jedynie osoby deklarujące, że są studentami/studentkami. W tym celu, posługując się metodą kwestionariuszową zbadano 80 osób w tym 37 mężczyzn i 43 kobiety. Rekrutacji dokonano przez rozsyłanie kwestionariuszy w Internecie. Użyto Skalę Wartości (Brzozowski, 2011), polską adaptację ValueSurvey i M.Rokeacha oraz własny zbiór dóbr materialnych. W skład zbioru wchodziły: pieniądze, dom/mieszkanie/samochód, sprzęty elektryczne (smartfon, laptop, telewizor), ubrania, dostęp do usług (fryzjer, kosmetyczka, siłownia),jedzenie, kosmetyki. Analizy wykonane testem U Manna-Whitneya, wykazały wyniki istotne staty-

stycznie dla obu hipotez badawczych. Studenci /studentki pochodzący ze wsi faktycznie przejawiali odmienną hierarchię wartości materialnych, jak i niematerialnych w stosunku do studentów/studentek pochodzących z miast. Rozpatrując wartości materialne, istotne różnice wystąpiły w pozycjach takich jak „ubrania", „samochód" oraz „sprzęty elektroniczne". Analizując wyniki uzyskane w wartościach niematerialnych istotne statystycznie różnice pomiędzy odpowiedziami osób pochodzących ze wsi i z miasta wystąpiły w pozycjach „zbawienie", „wolność", „pokój na świecie". W wartościach dotyczących cech ludzkich istotne różnice wystąpiły pomiędzy badanymi grupami przy takich cechach jak „opanowany" i „odważny".

Mity społeczne a percepcja intrapersonalna rodzeństwa osób ze spektrum autyzmu

Karolina Gryksa
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Studenckie Koło Naukowe Nauk o Rodzinie PRO

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, w której każdy z członków nie jest jedynie indywidualną, niezależną jednostką, ale przede wszystkim częścią systemu. Ten rodzinny system, w którym uczestnicy wzajemnie na siebie oddziałują, sprawia, iż każda trudność jednostki wpływa na wszystkich członków rodziny, zaś każda interakcja diady oddziałuje na wszystkie podsystemy relacyjne, które w niej występują. Zgodnie z tym założeniem, trudności rozwojowe jednego z członków rodziny wpływają w znacznym stopniu na funkcjonowanie wszystkich domowników. Każdy na swój sposób mierzy się z wyzwaniami, a także radościami, wynikającymi z posiadania nie w pełni sprawnego krewnego. Główna uwaga badaczy tematyki, związanej z funkcjonowaniem rodzin osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami, skupiała się do niedawna prawie wyłącznie wokół aspektów funkcjonowania rodziców, w szczególności matek. W ostatnich latach uwagę naukowców coraz częściej przykuwa jednak pytanie o funkcjonowanie i postawy pełnosprawnego rodzeństwa. Zgodnie z badaniami, jednym z czynników mających największy wpływ na funkcjonowanie rodzeństwa osób z autyzmem wczesnodziecięcym jest społeczna ocena rodzin osób z tym zaburzeniem. Specyficzne, wręcz dziwne, zachowania osoby autystycznej, głośne odgłosy, a czasem przekraczanie granic, prowadzi do alienacji rodziny. Badania wykazują, iż osoby niepełnosprawne intelektualnie oraz posiadające głębokie zaburzenia rozwojowe, zaliczane są do grupy społecznie odrzucanej (na równi z przestępcami, osobami uzależnionymi czy chorymi psychicznie). W związku z tym osoby posiadające autystyczne rodzeństwo często skazane są nie tylko na niezrozumienie ze strony rówieśników, ale również społeczną izolację, wyśmiewanie lub obarczanie winą za niepełnosprawność rodzeństwa. Na negatywne postawy wobec autysty

i jego rodziny mogą wpływać między innymi dotyczące ich stereotypy, wśród których wymienić można: relacyjne wycofywanie się autysty jako reakcję na oschłość domowników, roszczeniowe zachowania jako skutek bezstresowego wychowania czy autyzm klasyfikowany przez społeczeństwo jako rodzaj schizofrenii. Skomplikowana sytuacja społeczna jest szczególnie trudna do zniesienia w okresie adolescencji, gdy młody człowiek – bardziej niż kiedykolwiek – buduje swoją samoocenę przez pryzmat ocen otoczenia rówieśniczego. Jak jednak społeczne stereotypy i wynikające z nich postrzeganie wpływa na funkcjonowanie rodzeństwa osób z autyzmem w dorosłym życiu? Jaka jest percepcja intrapersonalna tych osób oraz czy dostrzegają one różnice w sposobie oceniania się poprzez pryzmat stereotypów w dorosłym życiu i w dzieciństwie? W jakim stopniu to właśnie stereotypy wpływają na ich sposób postrzegania siebie? Próbą odpowiedzi na te pytania jest przeprowadzenie badań własnych oraz analizy literatury związanej z funkcjonowaniem rodzeństwa osób z zaburzeniami rozwoju. Badania przeprowadzone były techniką wywiadu swobodnego, wspartą kwestionariuszem ankiety mającym na celu urzetelnienie określenia percepcji intrapersonalnej badanych.

Przetwarzanie twarzy emocjonalnych a potencjały wywołane P1, N170, EPN i LPP

Julia Papiernik
Instytut Psychologii Stosowanej
Uniwersytet Jagielloński
Sekcja Neuroscience Koła Nauk Psychologicznych Pragma

Cel i problem badawczy:

Badanie potencjałów wywołanych (event related potentials, ERPs) to często wykorzystywany paradygmat w badaniach neuropsychologicznych z wykorzystaniem elektroencefalografu (EEG). W przytoczonych przez autorkę artykułach (Herbert et al., 2013; Trautmann-Lengsfeld et al., 2013) badacze analizują potencjały wywołane P1, N170, EPN (*early posterior negativity* – wczesna negatywność tylna) oraz LPP (*late positive potential* – późny potencjał pozytywny) w kontekście przetwarzania twarzy emocjonalnych.

Podstawy teoretyczne:

Dane wskazują na specyficzność potencjału N170 dla przetwarzania twarzy (Posamentier, Abdi, 2003 za: Trautmann-Lengsfeld et al., 2013) oraz rolę modulującą wyrażanych przez przedstawione twarze emocji na potencjał N170 (Batty i Taylor, 2003; Blau, Maurer, Tottenham, McCandliss, 2007; Williams i in., 2006 za: Trautmann-Lengsfeld et al., 2013). W kontekście badań nad emocjami potencjał P1 wiąże się z wczesnym przetwarzaniem cech bodźca, a EPN wskazuje na ułatwione przechwytywanie zasobów uwagowych przez bodziec (Bentin and Deouell, 2000; Junghöfer et al., 2001; Schupp et al., 2004; Blau et al., 2007 za: Herbert et al., 2013). Potencjał LPP widoczny jest w regionach centralno-potylicznych czaszki podczas przetwarzania twarzy zarówno o pozytywnej jak i negatywnej ekspresji (Vuilleumier i Pourtois, 2007; Eimer, Holmes i McGlone, 2003 za: Trautmann-Lengsfeld et al., 2013).

Tezy:

Herbert z zespołem (2013) analizowała wpływ słownych etykiet emocjonalnych zwią-

zanych z nadawcą (*sender-related*) oraz odbiorcą (*self-related*) komunikatu („jej strach” *vs* „mój strach”) na przetwarzanie twarzy wyrażających gniew, strach i radość w warunku przetwarzania automatycznego oraz w warunku zaleconej regulacji emocji zgodnie z komunikatem. Analizowano potencjały P1, N170, EPN i LPP. Trautmann-Lengsfeld ze współpracownikami (2013) badała wpływ formy (dynamiczny vs statyczny) oraz emocjonalności (emocjonalny vs neutralny) bodźca, będącego twarzą emocjonalną wyrażającą szczęście, obrzydzenie lub o neutralnej mimice, na amplitudę potencjałów N170, EPN oraz LPP.

Rezultaty analiz:

W pracy Herbert i współpracowników (2013) w warunku przetwarzania automatycznego zaobserwowano wpływ obecności etykiety (*vs passive viewing* – oglądania twarzy opatrzonych ciągiem znaków X zamiast etykiety) na amplitudę P1 podczas wyświetlania twarzy emocjonalnych, wpływ oglądania twarzy emocjonalnych z etykietą *self-related* na amplitudę EPN w porównaniu do warunku kontrolnego i wpływ oglądania twarzy emocjonalnej opatrzonej etykietą (*vs passive viewing*) na amplitudę LPP. W warunku regulacji emocji stwierdzono wyraźniejsze amplitudy LPP dla etykiet *self-related*, zwiększoną amplitudę P1 dla twarzy emocjonalnych, większy wpływ twarzy emocjonalnych niż neutralnych na amplitudę N170 podczas *passive viewing*, większy wpływ twarzy wściekłych i przestraszonych niż wesołych na EPN oraz większe amplitudy LPP podczas warunku regulacji emocjonalnej wobec siebie niż podczas *passive viewing* lub etykietowania emocji nadawcy. W badaniu Trautmann-Lengsfeld i zespołu statyczne twarze emocjonalne wpłynęły istotnie na modulację potencjału LPP. Na LPP wpłynęły także szczęśliwe i zniesmaczone twarze dynamiczne, zwiększając amplitudę i czas latencji potencjału.

Wnioski:

Treść etykiety bodźca przedstawiającego twarz emocjonalną wpływa na przetwarzanie emocjonalne (Herbert et al., 2013). Dynamiczne bodźce przedstawiające twarze wyrażające emocje wpływają na przetwarzanie emocjonalne.

Bibliografia

1. Herbert, C., Sfaerlea, A., & Blumenthal, T. (2013). Your emotion or mine: Labeling feelings alters emotional face perception- An ERP study on automatic and intentional affect labeling. Frontiers in Human Neuroscience, 7(JUL), 1–14. https://doi.org/10.3389/fnhum.2013.00378

2. Trautmann-Lengsfeld, S. A., Domínguez-Borràs, J., Escera, C., Herrmann, M., & Fehr, T. (2013). The Perception of Dynamic and Static Facial Expressions of Happiness and

Disgust Investigated by ERPs and fMRI Constrained Source Analysis. PLoS ONE, 8(6). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0066997

Samoocena osób jąkających się i znaczenie czynnika rodzinnego występowania zaburzeń płynności mowy

Dominika Żarnecka
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski

Wprowadzenie: Jąkanie jest zaburzeniem płynności mowy, objawiającym się trudnościami w utrzymaniu prawidłowego rytmu, intonacji oraz tempa wypowiedzi [1]. Problem jąkania jest powszechniejszy u dzieci i pojawia się u ponad 5% z nich, jednak występuje też u osób dorosłych, z częstotliwością 1% [2]. Zaburzenie to jest bardziej powszechne u płci męskiej [3]. Dotychczasowe badania dają podstawy sądzić, że samoocena osób jąkających się może być niższa, niż u osób mówiących płynnie. Większość badań skupia się jednak na dzieciach w wieku przedszkolnym i szkolnym, u których jąkanie jest bardziej rozpowszechnione. Poniższe badanie objęło osoby w wieku od 17 do 44 lat.

Cel pracy: Przeprowadzone badanie miało na celu zmierzenie poziomu samooceny globalnej, poczucia własnej kompetencji oraz samoakceptacji u osób jąkających się, a także porównanie uzyskanych przez nie wyników z wynikami grupy kontrolnej.

Materiał i metodyka: W celu zmierzenia poziomu samooceny wykorzystano Skalę Samooceny Rosenberga (SES). Kwestionariusz wypełniło 60 osób: 30 osób jąkających się (21 mężczyzn i 9 kobiet) oraz 30 osób z grupy kontrolnej, dopasowanych do grupy klinicznej pod kątem wieku i płci. 17 osób z grupy klinicznej należało do grupy samopomocowej działającej na terenie Warszawy i uzupełniło Skalę Samooceny Rosenberga w wersji papierowej. Pozostałe 13 osób należało do grupy wsparcia na jednym z portali społecznościowych i uzupełniło ten sam kwestionariusz w wersji elektronicznej. Wszystkie osoby z grupy kontrolnej deklarowały brak zaburzeń płynności mowy i wzięły udział w badaniu za pośrednictwem elektronicznej wersji SES.

Wyniki: Analiza statystyczna uwzględniająca czynnik rodzinnego występowania jąkania wykazała, że osoby jąkające się, u których w rodzinie występowało jąkanie, uzy-

skiwały wyższe wyniki w zakresie samooceny globalnej, poczucia własnej kompetencji oraz samoakceptacji, niż osoby jąkające się, u których nie stwierdzono rodzinnego występowania niepłynności. Osoby niejąkające się wykazywały istotnie wyższą samoocenę oraz samoakceptację, niż osoby, które jako jedyne w swojej rodzinie zmagały się z jąkaniem. Jednocześnie osoby jąkające się, u których stwierdzono rodzinne występowanie zaburzenia, uzyskiwały lepsze wyniki w zakresie poczucia własnej kompetencji, niż osoby z grupy kontrolnej. Średnie wyniki uzyskiwane przez osoby z grupy klinicznej były niższe, niż wyniki osób z grupy kontrolnej, jednak analiza statystyczna wykazała brak istotności obserwowanych różnic.

Wnioski: Uzyskane w badaniu wyniki pozwalają wnioskować, że osoby jąkające się nie mają niższej samooceny, niż osoby mówiące płynnie. Wyniki wskazują na zależność samooceny osób jąkających się od rodzinnego występowania zaburzenia płynności mowy. Przeprowadzone badanie cechują pewne ograniczenia metodologiczne, w szczególności związane z niewielką liczebnością badanych grup. Istnieje konieczność dalszego badania związku samooceny osób jąkających się z rodzinnym występowaniem niepłynności mowy.

Bibliografia

1. Malczyk G., Wszołek W. (2015) The study of the vocal cords in the proces of stuttering. Vibroengineering PROCEDIA, 6, s. 363-366.
2. Moćko N., Węsierska K. (2015) Sytuacja dziecka jąkającego się w przedszkolu i w szkole. W: Guzy A., Niesporek-Szamburska B., Wójcik-Dudek M. (red.): Szkoła bez barier: o trudnościach w nauczaniu i uczeniu się (79-97). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
3. Smith A., Weber C. (2017) How stuttering develops: the multifactorial dynamic pathways theory. Journal of Speech, Language and Hearing Research, 60, s. 2483-2505.

Aesthetic chills: Dlaczego, gdy słuchamy poruszającej muzyki, przechodzą nas dreszcze?

Zofia Hołubowska
Instytut Psychologii Stosowanej
Uniwersytet Jagielloński

Muzyka to forma sztuki ceniona przez ogromną większość ludzi na całym świecie. Reakcje emocjonalne wywołane słuchaniem ulubionych utworów są opisywane jako najsilniejsze, będące jednocześnie ważnym wyznacznikiem wartości i jakości dzieła. Słuchanie muzyki ma udokumentowany wpływ na fizjologię człowieka, poprzez zmianę ciśnienia krwi, przewodnictwa skórnego czy napięcia mięśniowego.

Aesthetic chills, nazywane również *frisson*, to zjawisko odczuwania pewnych zespołów objawów, takich jak mrowienie skóry, wzrost tętna, łzy czy uczucie gniecenia w dole brzucha, na skutek przeżycia estetycznego. Zostało pierwszy raz opisane przez Avrama Goldsteina w 1980 roku.

Istnieje kilka wyjaśnień, dlaczego słuchanie muzyki wywołuje tak silną reakcję organizmu. Niektórzy badacze tłumaczą pojawianie się *chills* odruchem związanym ze zmianami w bodźcu akustycznym. Inne wytłumaczenie dotyczy reakcji na potwierdzenie się lub nie przewidywań, które pojawiają się w trakcie słuchania muzyki. Teoria ta odnosi się do modeli probabilistycznych funkcjonujących w naszym umyśle. Pojawiają się też inne wyjaśnienia, które mówią o zjawisku frisson jako o zwykłej reakcji wywołanej osiągnięciem pewnego poziomu przyjemności i emocjonalnego pobudzenia, a w związku z tym, że w muzyce taka reakcja emocjonalna pojawia się często, równie często pojawia się zjawisko dreszczy.

Aesthetic chills to zjawisko nadal szeroko badane ze względu na brak konkluzywnych wniosków na temat jego źródła oraz dokładnego przebiegu, a publikowane teorie obejmują wyjaśnienia neurobiologiczne, behawioralne i poznawcze.

Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne u dzieci

Katarzyna Janiak
Instytut Psychologii Stosowanej
Pomorski Uniwersytet Medyczny

Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne (inaczej: nerwica natręctw, zespół anankastyczny, nerwica anankastyczna, (*obsessive-compulsive disorder* – OCD) to zaburzenie, którego cechą charakterystyczną jest występowanie nawracających, natrętnych myśli (obsesje) i/lub czynności (kompulsje), którym trudno się oprzeć, ponieważ próba powstrzymania się od nich wiąże się z narastającym lękiem, niepokojem, napięciem, cierpieniem. Obsesje, to powtarzające się myśli, przekonania idee, które dominują treść procesów psychicznych osoby. Kompulsje, to czynności wykonywane wielokrotnie w taki sam sposób, że osoba może stwierdzić, że nie są ani właściwe, ani przydatne. Celem obydwu aktywności jest neutralizacja natrętnego myślenia oraz zmniejszenie obsesyjnego lęku (Wolańczyk & Komender, 2013). Zaburzenie to jest dość powszechnie diagnozowane wśród grupy osób dorosłych i dotyczy 0d 1 do 4% populacji (Pallanti, Grassi, Sarrecchia, Cantisani, & Pellegrini, 2011; Sturm, 2009). WHO klasyfikuje OCD, jako jedno z 10 najbardziej uciążliwych zaburzeń psychicznych, przede wszystkich ze względu na czas, który jest w pewnym sensie marnowany na rzecz obsesji oraz kompulsji (Öst, Riise, Wergeland, Hansen, &Kvale, 2016).

O ile zaburzenie to jest dość dokładnie zbadane u pacjentów dorosłych, o tyle wciąż brakuje więcej danych na temat przebiegu zaburzenia i sposobów leczenia pacjentów młodocianych, którzy oprócz doskwierających objawów zaburzenia są narażeni na ryzyko wystąpienia innych zaburzeń psychicznych ze względu na m.in przeżywane kryzysy rozwojowe (Helbing & Ficca, 2009; Sturm, 2009). Ponadto objawy zaburzenia obsesyjno-kompulsyjnego stają się często przyczyną stygmatyzacji, a nawet wykluczenia z grupy rówieśniczej (Helbing & Ficca, 2009). Wśród treści obsesji, które występują najczęściej u pacjentów młodocianych wskazuje się myśli związane z brudem i zarazkami, oba-

wą przed zrobieniem komuś krzywdy, czy przymus symetrii i porządku. Z kolei kompulsje najczęściej dotyczą rytuałów czystościowych, liczenie oraz wykonywanie czynności określoną liczbę razy.

Wśród przyczyn zaburzenia obsesyjno-kompulsyjnego wśród pacjentów młodocianych wskazuje się na m.in. ociążenia okołoporodowe, czynniki genetyczne i środowiskowe oraz jako następstwo przebytych chorób np. infekcji paciorkowca (Wolańczyk & Komender, 2013).

Bibliografia

1. Helbing, M. L. C., & Ficca, M. (2009). Obsessive-compulsive disorder in school-age children.
2. Journal of School Nursing, 25(1), 15–26. https://doi.org/10.1177/1059840508328199
3. Öst, L. G., Riise, E. N., Wergeland, G. J., Hansen, B., & Kvale, G. (2016, October 1). Cognitive behavioral and pharmacological treatments of OCD in children: A systematic review and metaanalysis. Journal of Anxiety Disorders. Elsevier Ltd.
https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2016.08.003
4. Pallanti, S., Grassi, G., Sarrecchia, E. D., Cantisani, A., & Pellegrini, M. (2011). Obsessivecompulsive disorder comorbidity: Clinical assessment and therapeutic implications. Frontiers in Psychiatry. Frontiers Media SA. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2011.00070
5. Sturm, R. (2009). Obsessive-compulsive disorder in children: The role of nurse practitioners. Journal of the American Academy of Nurse Practitioners. Blackwell Publishing Ltd. https://doi.org/10.1111/j.1745-7599.2009.00414.x
6. Wolańczyk, T., & Komender, J. (2013). Zaburzenia emocjonalne i behawioralne u dzieci. Warszawa: PZWL.

Polska adaptacja Kwestionariusza Wypalenia Zawodowego Christiny Maslach w wersji dla studentów (MBI-GSS)

Mateusz Klakus, Weronika Metzger, Teresa Chirkowska-Smolak
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wypalenie zawodowe to zjawisko powszechnie występujące w różnych kulturach. Nadmierne obciążenie stresem, dehumanizacja, przytłumienie zadaniami i obowiązkami mogą wywoływać różne, patologiczne stany, prowadzące do wypalenia (*burn-out*). To problem, z którym zmaga się większość instytucji i firm, chociaż dawniej uznawano, że dotyka tylko zawodów medycznych i nauczycieli – obecnie prowadzi się szereg badań dotyczące wypalenia wśród studentów (wypalenia akademickiego). To syndrom, który występuje w wyniki interakcji interpersonalnych, intrapersonalnych oraz stosunku studentów do ich celów życiowych i scenariuszy planowanych działań.

Najpopularniejsze narzędzia badające wypalenie zawodowe powstają w oparciu o koncepcję Christiny Maslach. Zgodnie z tym ujęciem, wypalenie akademickie, tak jak i zawodowe, posiada strukturę trójczynnikową. Pierwszym czynnikiem jest wyczerpanie, które oznacza ogólną niechęć do jakiejkolwiek aktywności związanej ze studiami i zmęczenie stawianymi wymaganiami. Kolejnym jest cynizm, przejawiający się niechęcią do identyfikacji ze studiami i dystansowaniem się. Jako ostatni czynnik, Maslach wskazuje na poczucie osobistej skuteczności, czyli przekonanie studentów o braku wystarczających kompetencji i osiągnięć.

W przeglądzie polskich badań dotyczących wypalenia akademickiego można dostrzec wykorzystywanie narzędzi autorskich, tworzonych na potrzeby badania, lub modyfikacji licencjonowanych kwestionariuszy – takich jak Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego Maslach (MBI, Chirkowska-Smolak, Kleka, 2011) czy Oldenburski Kwestio-

nariusz Wypalenia Zawodowego (OLBI, Chirkowska Smolak, 2018). W dalszym ciągu brakuje jednak polskiej adaptacji najbardziej popularnego narzędzia do pomiaru wypalenia zawodowego, czyli kwestionariusza MBI w wersji dla studentów. Z tego powodu, w ramach programu Studenckich Asystentów Badawczych, podjęto się próby dostosowania amerykańskiego narzędzia MBI GS(S) do polskich warunków – ten proces oraz jego efekty zostaną przedstawione w niniejszej prezentacji.

Bibliografia

1. Chirkowska-Smolak, T. (2018). Polska adaptacja Kwestionariusza do Pomiaru Wypalenia Zawodowego OLBI. Studia Oeconomica Posnaniensia. 3(6)
2. Chirkowska-Smolak, T., Kleka, P., (2011). The Maslach Burnout Inventory–General Survey: validation across different occupational groups in Poland. Polish Psychological Bulletin. 42 (2), 86-94
3. Kulikowski, K., (2016) Związek zaangażowania w studiowanie i wypalenia studiami z osiągnięciami akademickimi. Kultura i Edukacja, 1(111), 180-196
4. Maslach, C., Jackson, S. E., Leiter, M.P., (2020). Maslach Burnout Inventory: Manual, 4th ed. Menlo Park: Mind Garden
5. Strzałecki, A., Kabala, A. (2007). Styl twórczego zachowania w analizie procesów wypalenia studenckiego. Studia Psychologica, 7, 85-100
6. Tucholska, S. (2001). Christiny Maslach koncepcja wypalenia zawodowego: etapy rozwoju. Przegląd Psychologiczny, 3(44), 301-317
7. Wilczek-Rużyczka, E., Zaczyk, I., Wypalenie zawodowe polskich pielęgniarek – metaanaliza badań. Hygeia Public Health, 50(1), 9-13

Wpływ marihuany rekreacyjnej na procesy poznawcze u młodzieży

Klaudia Krystecka, Tomasz Stanisz
Uniwersytet SWPS
Weed Team

Marihuana używana w celach rekreacyjnych, czyli susz żeńskich kwiatów konopi indyjskiej, jest najczęściej używanym narkotykiem, 192 miliony osób na świecie korzystało z niego przynajmniej raz w ciągu roku (United Nations Office on Drugs, & Crime, 2018). Biorąc pod uwagę dużą popularność marihuany zażywanej w celach rekreacyjnych, szczególnie wśród młodzieży należy zastanowić się nad jej niejednoznacznym wpływem na funkcje poznawcze.

Za wpływ marihuany na mózg odpowiada system endokannabinoidowy odgrywający znaczącą rolę w homeostazie i neuroplastyczności, w tym neurogenezie (Befort, 2015). Układ ten obejmuje dwa rodzaje receptorów kannabinoidowych: CB1, które znajdują się głównie w centralnej części układu nerwowego (hipokamp, ciało migdałowate, prążkowie i kora przedczołowa) oraz CB2 zlokalizowane w obwodowym układzie nerwowym i narządach obwodowych. Rozmieszczenie receptorów CB1 sugeruje, że jego zaburzenie może powodować pogorszenie się funkcji poznawczych (Gruber i Sagar, 2018). Pierwszorzędowy psychoaktywny składnik marihuany, tetrahydrokannabinol (ang. *tetrahydrocannabinol*, THC) cechuję się silnym powinowactwem do receptorów CB1. THC aktywuje receptory CB1 jednak mniej selektywnie oraz dłużej niż naturalnie występujące w organizmie endokannabinoidy, co prowadzi do rozregulowania pracy układu endokannabinoidowego.

Lorenzetti wraz ze współpracownikami (2016) przeanalizowali 32 badania, w których do oceny zmian strukturalnych wywołanych THC wykorzystywano neuroobrazowanie. W większości badań stwierdzono nieprawidłowości związane ze zmianą kształtu, objętości i gęstości istoty szarej w obrębie hipokampa, który ma największą gęstość recep-

torów CB1 (Battistella i in., 2014) a także w ciele migdałowatym, prążkowiu, korze ciemieniowej (Gilman i in., 2014), korze przedczołowej, korze wyspy (Battistella i in., 2014) i móżdżku (Cousijn i in., 2012). Podsumowując, zmiany neuroanatomiczne w strukturach o wysokim zagęszczeniu receptorów CB1 świadczą o neurotoksyczności THC. W badaniach zaobserwowano powiązania między wyższym dawkowaniem konopi indyjskich a zmianami w hipokampie oraz między wcześniejszym wiekiem użytkowania i zmianami w korze przedczołowej. Zauważono, że u nastolatków używających marihuany występują trudności w utrzymaniu uwagi i wypadają oni gorzej w testach uwagowych niż ich rówieśnicy nie używający marihuany (Harvey, Sellman, Porter, Frampton, 2007). Dowody na deficyty w obrębie pamięci są mieszane, szczególnie jeśli chodzi o trwałość upośledzenia. W niektórych badaniach deficyty w pamięci utrzymywały się nawet po 28 dniach abstynencji (Jacobsen, Pugh, Constable, Westerveld, Mencl, 2007), a w innych badaniach deficyty po takim czasie były niezauważalne (Hanson i in., 2010).

Osób spożywających marihuanę z roku na rok przybywa i często są to osoby w młodym wieku, których mózg jest jeszcze w fazie rozwoju. Z dokonanego przeglądu literatury wiemy, że marihuana używana w celach rekreacyjnych wpływa na strukturę oraz fizjologię mózgu, chociaż efekty różnią się w poszczególnych badaniach, a dokładny wpływ marihuany na mózg nie został jeszcze w pełni poznany.

Bibliografia

1. United Nations Office on Drugs, & Crime. (2018). World drug report 2018. United Nations Publications.
2. Befort, K. (2015). Interactions of the opioid and cannabinoid systems in reward: Insights from knockout studies. Frontiers in pharmacology , 6 , 6.
3. Gruber, S. A., Sagar, K. A., Dahlgren, M. K., Gonenc, A., Smith, R. T., Lambros, A. M., ... & Lukas, S. E. (2018). The grass might be greener: medical marijuana patients exhibit altered brain activity and improved executive function after 3 months of treatment. Frontiers in pharmacology, 8, 983.
4. Lorenzetti, V., Smith, N., & Yücel, M. (2016). The role of cannabinoids in neuroanatomic alterations in cannabis users. Biological psychiatry , 79 (7), e17-e31.
5. Battistella, G., Fornari, E., Annoni, J. M., Chtioui, H., Dao, K., Fabritius, M., . . . & Giroud, C. (2014). Long-term effects of cannabis on brain structure. Neuropsychopharmacology, 39 (9), 2041-2048.
6. Gilman, J. M., Kuster, J. K., Lee, S., Lee, M. J., Kim, B. W., Makris, N., ... & Breiter, H. C. (2014). Cannabis use is quantitatively associated with nucleus accumbens and amyg-

dala abnormalities in young adult recreational users. Journal of Neuroscience, 34 (16), 5529-5538.
7. Cousijn, J., Wiers, R. W., Ridderinkhof, K. R., van den Brink, W., Veltman, D. J., & Goudriaan, A. E. (2012). Grey matter alterations associated with cannabis use: results of a VBM study in heavy cannabis users and healthy controls. Neuroimage , 59 (4), 3845-3851.
8. Harvey, M. A., Sellman, J. D., Porter, R. J., & Frampton, C. M. (2007). The relationship between non-acute adolescent cannabis use and cognition. Drug and alcohol review, 26 (3), 309-319.
9. Jacobsen, L. K., Pugh, K. R., Constable, R. T., Westerveld, M., & Mencl, W. E. (2007). Functional correlates of verbal memory deficits emerging during nicotine withdrawal in abstinent adolescent cannabis users. Biological psychiatry, 61 (1), 31-40.

Substytucja sensoryczna I. Modalność krzyżowa zmysłów

Karolina Czarnecka, Daniel Maj, Katarzyna Rajtor, Kamila Wojtak
Uniwersytet Śląski
Do góry mózgami – Śląskie Koło Kognitywistyki

Poszczególne zmysły potocznie postrzegane są jako autonomiczne względem siebie, jednak współczesne odkrycia zmieniają ten pogląd, a liczne eksperymenty naukowe wykazują współdziałanie zmysłów w procesach percepcyjnych. Problem Molyneux dotyka tego zagadnienia w kontekście osób niewidomych. Rozważana jest w nim sytuacja, w której osoba niewidoma odzyskuje wzrok oraz to, czy będzie ona w stanie rozpoznać przedmioty, które wcześniej poznawała za pomocą dotyku.

Istnieje wiele publikacji na temat sposobu wymiany informacji między zmysłami. Związek zmysłu wzroku i dotyku testowali między innymi naukowcy z Uniwersytetu Południowej Kalifornii, gdzie w badaniu komputer na podstawie danych z rezonansu magnetycznego o aktywności kory sensorycznej był w stanie określić, na jaki przedmiot patrzy badany. Oznacza to, że percepcja wzrokowa aktywuje także obszary mózgu odpowiadające zmysłowi dotyku, a przetwarzanie informacji ze środowiska odbywa się w sposób zunifikowany – obraz przedmiotu generuje jednocześnie wrażenia dotykowe.

Innym przykładem jest badanie testujące hipotezę synestezji noworodków, która głosi, że wszyscy ludzie rodzą się ze zdolnością do percepcji cross-modalnej, która u większości zanika w dzieciństwie. By sprawdzić na jakim etapie rozwoju zanika ta zdolność badanych w różnym wieku poproszono o przypisanie kolorów bodźcom dotykowym. Gładkość, miękkość i krągłość bodźców pozytywnie korelowała z luminancją wybranego koloru, nasyceniem barwy, a ponadto wiązała się z określonymi kolorami, np. miękkość z różem. Nie było różnic wiekowych dla efektów luminancji, jednak efekty chrominancji stwierdzono wyłącznie u dzieci i młodzieży. Odkrycie to potwierdza, że ludzie nie będący synestetami, systematycznie mapują wymiary dotykowe i wizualne, a także jest

zgodne z hipotezą, że wszyscy ludzie rodzą się z silną percepcją intermodalną, która jest hamowana w trakcie rozwoju.

Te i inne przykłady zainspirowały nas do przeprowadzenia własnych badań. Zamierzamy w nich sprawdzić różnice w postrzeganiu przestrzennym między osobami niewidomymi, korzystającymi na co dzień z opaski echolokacyjnej, a osobami widzącymi, a następnie zbadać, w jaki sposób zmienia się aktywność mózgowa u osób widzących, które uczą się funkcjonować, korzystając z ww. opaski zamiast wzroku. Opaska ta wykorzystuje ultradźwięki do zbierania informacji o odległości od przeszkód, a następnie przekazuje je wibracjami. Na potrzeby badania zostałaby ona zmodyfikowana w taki sposób, by przekazywać informacje nie dotyczące realnych obiektów, a te z labiryntu stworzonego w wirtualnej rzeczywistości (VR). W pierwszym etapie badania uczestnicy umieszczeni na bieżni VR zostaliby podłączeni do EEG i mieliby za zadanie przejść labirynt. Pierwszą grupą byłyby osoby widzące, które przemieszczały by się po symulowanym labiryncie z założonymi okularami VR, drugą grupą byłyby natomiast osoby niewidome poruszające się po tym samym labiryncie otrzymujące informacje za pomocą zmodyfikowanej opaski echolokacyjnej. Na podstawie danych EEG określilibyśmy różnice w aktywności mózgu między tymi dwoma grupami. W drugim etapie badania osoby widzące miałyby za zadanie przejść symulowany labirynt wyłącznie na podstawie informacji z opaski. Pozwoli to sprawdzić w jaki sposób dochodzi do zmiany aktywności mózgu związanej z orientacją przestrzenną. Interesuje nas także, w jakim czasie osoby widzące będą w stanie zastąpić wzrok dotykiem, oraz czy wiek badanych będzie wpływał na uzyskane wyniki.

Zaburzenia zachowania (nadpobudliwość psychoruchowa, zaburzenia uwagi, zachowania antyspołeczne i opozycyjno- buntownicze)

Natalia Gregorczyk
Pomorski Uniwesytet Medyczny
Wydział Nauk o Zdrowiu
Psychologia Zdrowia

Jednym z poważniejszych problemów nasilających się znacząco w ostatnich latach są zachowania agresywne. Zaburzenia, dla których zachowania te są podstawowym kryterium diagnostycznym, są zaburzenia zachowania.

Zaburzenia zachowania są najczęstszym powodem, dla którego opiekunowie decydują się na leczenie dzieci u psychologa lub psychiatry. Dzieci te wykazują trudności w funkcjonowaniu psychicznym, które objawiają się w relacjach z ludźmi oraz zakłócającym zachowaniu. Istota zaburzenia polega na uporczywym i powtarzającym się aspołecznym, agresywnym i buntowniczym zachowaniu. Zachowanie takie najczęściej prowadzi do poważnego naruszenia adekwatnych dla wieku oczekiwań społecznych. Zaburzenie może zostać rozpoznane jeśli wzorzec zachowań utrzymuje się przez 6 miesięcy albo dłużej, a jednocześnie nie jest wynikiem dziecięcej złośliwości czy buntu nastoletniego.

W klasyfikacji ICD-10 wyróżnia się cztery podtypy zaburzeń zachowania: zaburzenie zachowania ograniczone do środowiska rodzinnego, zaburzenie zachowania z nieprawidłowym procesem socjalizacji, zaburzenie zachowania z prawidłowym procesem socjalizacji oraz zaburzenie opozycyjno-buntownicze. Każdy podtyp musi spełniać ogólne kryteria.

Poster ma na celu przybliżyć przyczyny i objawy zaburzenia, a także przedstawić możliwości związane z terapią oraz leczeniem farmakologicznym.

Tworzenie Narzędzia badającego Postawę wobec Psychoterapii

Magdalena Niedbał, Beata Nowak, Agata Daniszewska, Zuzanna Kurowska, Maria Wachulak
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W ciągu ostatnich dziesięcioleci nastąpił znaczny wzrost zachorowań na depresję, skłaniający do mówienia o niej jako o chorobie cywilizacyjnej (Osińska, Kazberuk, Celińska-Janowicz, Zadykowicz, Rysiak, 2017). Zagraniczne badania donoszą, że nawet do 33,7% populacji może doświadczyć na przestrzeni swojego życia zaburzeń lękowych (Bandelow i Michaelis, 2015). Przytoczone statystyki – stanowiące tylko niewielki fragment badań nad zdrowiem psychicznym – pokazują, jak ważne jest zwrócenie uwagi na rosnącą rolę i znaczenie pomocy psychologicznej. Problem polega na tym, że nie każdy jest skłonny z niej skorzystać. Zaprojektowany przez nas test może stanowić narzędzie wspomagające walkę ze stygmatyzacją osób korzystających ze wsparcia psychologicznego.

Celem prezentowanego narzędzia jest pomiar postawy wobec psychoterapii. Pod pojęciem „postawy wobec psychoterapii” rozumiany jest względnie trwały stosunek wobec niesienia pomocy ludziom przez psychologów na drodze wpływu osobistego i metod klinicznych, które wywodzą się z uznanych zasad psychologicznych. Postawa ta przejawia się w emocjach, zachowaniu oraz poglądach, które dotyczyć mogą psychoterapii zarówno jako osobistego doświadczenia, jak i doświadczenia najbliższych bądź osób obcych.

Badanie pilotażowe przeprowadzane zostało przez Internet, za pomocą platformy Google Forms. Pilotaż narzędzia wykonano na grupie składającej się z 87 osób, w tym głównie kobiet w wieku 18-25 lat. Badanie zawierało 21 pytań zamkniętych, w których do oceny przedstawionych twierdzeń używano skali Likerta. W oparciu o przygotowaną definicję postawy wobec psychoterapii wyróżniono trzy obszary treści (obszar poznawczy,

emocjonalny oraz behawioralny) oraz trzy obszary manifestacji (ja sam(a), bliscy oraz obcy). Wśród pytań zawarte jest więc wiele stwierdzeń o to, jak ktoś postrzega osoby stosujące psychoterapię, w jaki sposób widzi psychoterapeutów i czy jest w stanie zaufać im ze swoim zdrowiem psychicznym, czy też jak postrzegana jest psychoterapia jako zagadnienie coraz częściej pojawiające się w społeczeństwie.

Narzędzie do badania Postawy wobec Psychoterapii można zastosować w wielu sytuacjach, zarówno gdy badanie używane jest przez psychologa/psychoterapeutę (przy określeniu stosunku danego pacjenta wobec psychoterapii, aby uzyskać początkową informację o nastawieniu pacjenta do niej), w środowisku szkolnym (do zbadania podejścia młodzieży względem psychoterapii, np. W ramach warsztatów o charakterze edukacyjno-prewencyjnym), w sprawach sądowych (np. Przy walce o prawa do opieki nad dzieckiem, aby dowiedzieć się, który rodzic będzie w stanie wesprzeć dziecko w przypadku problemów o podłożu psychicznym), czy przy akcjach społecznych (np. Mających na celu zbadanie stosunku społeczeństwa do psychoterapii).

Bibliografia

1. Bandelow, B., Michaelis, S. (2015). Epidemiology of anxiety disorders in the 21st century. Dialogues in clinical neuroscience, 17(3), 327-335.
2. Osińska, M., Kazberuk, A., Celińska-Janowicz, K., Zadykowicz, R., Rysiak, E. (2017). Depresja – choroba cywilizacyjna XXI wieku. Geriatria, 11(2), 123–129.

Poradnictwo psychologiczne, psychoterapia i interwencja jako czynnik wspomagający leczenie chorób serca. Przegląd badań

Krystian Konieczny, Karolina Rachubińska
Instytut Psychologii
Uniwersytet Szczeciński
Koło Psychologii Klinicznej Psyche

Choroby serca są jedną z głównych przyczyn zgonów na świecie. Psychosomatyczny aspekt chorób serca jest przedmiotem zainteresowania psychokardiologii, a psychologowie pracujący na oddziałach somatycznych podejmują interwencje mające na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu stanu psychicznego na somatyczny. Celem niniejszej pracy jest przegląd badań skupiających się na interwencji psychologicznej i jej efektywności kierowanej do pacjentów ze schorzeniami kardiologicznymi.

W ramach systematycznego przeglądu literatury, za pomocą baz Google Scholar, PsychINFO oraz PubMed przeszukano literaturę z lat 2014-2021. Wyszukiwanie przeprowadzono z użyciem fraz „cardiac psychology psychotherapy” „cardiac psychological intervention” „cardiology psychological assessment”. Spośród wyników wyszukiwania wybrano 6 publikacji, które cechowało zastosowanie interwencji psychologicznej w grupie osób chorujących kardiologicznie i których metody oraz wyniki zostały opisane w zadowalającym zakresie.

Wyniki systematycznego przeglądu literatury wskazują istotnie znaczącą poprawę funkcjonowanie osób chorujących kardiologicznie po udziale w sesjach psychoterapii, interwencjach lub poradnictwa psychologicznego. Redukcja symptomów psychopatologicznych może być czynnikiem poprawiającym rokowanie w leczeniu chorób przewlekłych.